

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training สารการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการฝึกอบรมครู ข้าราชการพลเรือนและบุคลากรทางการศึกษาด้วยหลักสูตรฝึกอบรมแบบ e-Training สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยาการที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training สารการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “สาระการเรียนรู้อิลปะ: ดนตรีศึกษา”	3
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สาระการอบรม	4
กิจกรรมการอบรม	4
สื่อประกอบการอบรม	5
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
เค้าโครงเนื้อหา	6
ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับดนตรีศึกษา	9
ตอนที่ 2 หลักการเรียนรู้ดนตรี	14
ตอนที่ 3 ดนตรีและเครื่องดนตรี	20
ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง	35
ตอนที่ 5 การฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์บทเพลง	54
ใบงานที่ 1	60
ใบงานที่ 2	61
ใบงานที่ 3	62
ใบงานที่ 4	63
ใบงานที่ 5	64
แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียนหลักสูตร	65

หลักสูตร
สารการเรีนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

รหัส UTQ-00213

ชื่อหลักสูตรรายวิชา สารการเรีนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

ปรับปรุงเนื้อหาโดย

คณาจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

- 1.นางจิตรา สิริภูบาล
2. นายพิชัย วงศ์กลม
- 3.ผศ.ดร.ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์
- 4.รศ.ดร.ปณณรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์
- 5.รศ.ดร.ณรุทธิ์ สุทธจิตต์
- 6.ผศ.สุกัญญา ทรัพย์ประเสริฐ

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้และธรรมชาติของดนตรี คุณค่าของดนตรี วัตถุประสงค์หลักในการเรียนรู้ดนตรี หลักการวัดและประเมินผลดนตรี ทั้งเครื่องดนตรีสากล และเครื่องดนตรีไทย เพลงและการขับร้องเพลงสากลและเพลงไทย การร้องประสานเสียง รวมถึงการฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์บทเพลง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายความหมายและธรรมชาติของดนตรีได้
2. อธิบายคุณค่าของดนตรีได้
3. อธิบายหลักการวัดและประเมินผลดนตรีได้
4. อธิบายประเภทของเครื่องดนตรีสากลได้
5. อธิบายประเภทของเครื่องดนตรีไทยได้
6. อธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงสากลได้
7. อธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงไทยได้
8. อธิบายความหมายของการร้องประสานเสียงได้
9. อธิบายจุดประสงค์ของการฟังเพลงได้
10. อธิบายหลักการฟังเพลงเพื่อพิจารณาความไพเราะได้

สาระการอบรม

- ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับดนตรีศึกษา
 ตอนที่ 2 หลักการเรียนรู้ดนตรี
 ตอนที่ 3 ดนตรีและเครื่องดนตรี
 ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง
 ตอนที่ 5 การฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์บทเพลง

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

หลักสูตร UTQ-00213

สารการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับดนตรีศึกษา

เรื่องที่ 1.1 ความรู้และธรรมชาติของดนตรี

เรื่องที่ 1.2 คุณค่าของดนตรี

แนวคิด

ดนตรี คือ งานทางศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยเสียงเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปิน เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงามที่ถูกนำมาเรียบเรียงขึ้นเป็นบทเพลงอย่างมีศิลปะ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า “ดนตรี” ก็คือเสียงที่นำมาเรียบเรียงให้ผสมกลมกลืนกัน มีทำนอง มีจังหวะ และการประสานเสียงต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามหลักวิชาดนตรี โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความไพเราะน่าฟัง

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งในบรรดาศิลปะหลายๆ แขนง ดนตรีเป็นเรื่องของนามธรรมที่ถ่ายทอดศิลปะออกมาในรูปของเสียง เสียงดนตรีไม่สามารถจับต้องได้ ดังนั้นการมองถึงคุณค่าทางศิลปะดนตรีต้องตัดสินจากการพิจารณาในการฟังของแต่ละบุคคล หรือการตัดสินคุณค่าทางด้านศิลปะดนตรีของนักวิชาการดนตรีก็อาจตัดสินคุณค่าศิลปะในเรื่องขององค์ประกอบด้านดนตรีได้ เสียงที่เกิดขึ้นทางศิลปะดนตรีเป็นการเกิดความคิดที่จะแสดงออกอะไรบางอย่างจากการจินตนาการและการสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายความหมายและธรรมชาติของดนตรีได้
2. สามารถอธิบายคุณค่าของดนตรีได้

ตอนที่ 2 หลักการเรียนรู้ดนตรี

เรื่องที่ 2.1 วัตถุประสงค์หลักในการเรียนรู้ดนตรี

เรื่องที่ 2.2 หลักการวัดและประเมินผลดนตรี

แนวคิด

1. ดนตรีช่วยให้จิตใจงดงาม ดนตรีช่วยทำให้เกิดสมาธิ ดนตรีทำให้กล้าแสดงออก ดนตรีทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดนตรียังมีความสำคัญและคุณค่าด้วยตัวของดนตรีเอง เช่น ดนตรีเป็นเรื่องของสติปัญญา สติปัญญาของมนุษย์ ดนตรีถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึง รูปแบบของอารมณ์ ความรู้สึก ดนตรีช่วยสร้างความสมดุลระหว่าง เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์กับเหตุผลแบบศิลปะ ดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ดนตรีสร้างความสุข ดนตรีสร้างสังคม สร้างชุมชน สร้างวัฒนธรรม
2. ดนตรีเป็นวิชาว่าด้วยเสียง เป็นวิชาทักษะ และความรู้ ดังนั้นในการเรียนการสอนและการวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ ครูสามารถเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมได้ เช่น โครงงาน แฟ้มสะสมผลงาน แบบทดสอบ การสังเกต การปฏิบัติ

การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน การประเมินโดยผู้ปกครอง การสัมภาษณ์
การเขียนบันทึก การประเมินกระบวนการ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายวัตถุประสงค์ในการเรียนดนตรีได้
2. สามารถอธิบายหลักการวัดและประเมินผลดนตรีได้

ตอนที่ 3 ดนตรีและเครื่องดนตรี

เรื่องที่ 3.1 เครื่องดนตรีสากล

เรื่องที่ 3.2 เครื่องดนตรีไทย

แนวคิด

1. เครื่องดนตรีสากล จัดแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยยึดกรรมวิธีที่ทำให้เกิดเสียง ประกอบกับการพิจารณาถึงวัสดุที่นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรี การแบ่งด้วยวิธีนี้อาจแบ่งเครื่องดนตรีสากลออกเป็น 5 ประเภท คือ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะ เครื่องดนตรีประเภทมีลิ้นนิ้ว
2. เครื่องดนตรีไทย ได้มีการแยกแยะออกมาตามวิธีการใช้ พบว่ามีอยู่ 4 แบบ คือ แบบดีด แบบสี แบบตี และแบบเป่า ซึ่งต่อมาได้มีคนเพิ่มวิธีการใช้เข้าไปอีก 3 อย่าง คือ เขย่า ชัก และดูด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายประเภทของเครื่องดนตรีสากลได้
2. สามารถอธิบายประเภทของเครื่องดนตรีไทยได้

ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง

เรื่องที่ 4.1 เพลงและการขับร้องเพลงสากล

เรื่องที่ 4.2 เพลงและการขับร้องเพลงไทย

เรื่องที่ 4.3 การร้องประสานเสียง

แนวคิด

การขับร้อง เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งในทางอารมณ์ จิตใจและความรู้สึก เช่น อารมณ์รัก อารมณ์เศร้า สนุกสนาน แนนอนที่เดียวว่า เมื่อมนุษย์มีอารมณ์ต่างๆ เช่นนี้ย่อมจะไม่แสดงอาการเฉพาะการนิ่งเฉยซึมเซาเท่านั้น แต่บางคนจะอุทานบางคนจะร้องคร่ำครวญ บางคนจะนำคำพูดมาร้องเป็นทำนองสูงๆ ต่ำๆ สิ่งเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นที่นำไปสู่บทเพลงทั้งสั้นและเนื่องจากมนุษย์มีความฉลาด รู้จักปรุงแต่งสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น จึงได้นำบทประพันธ์ที่มีอยู่มาแต่งให้เป็นทำนองให้ไพเราะหรืออาจแต่งทำนองและบรรจุคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองนั้นๆ การขับร้องเพลงสากลและเพลงไทยมีความแตกต่างกันตามประเภทของเพลงที่ขับร้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. สามารถอธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงสากลได้
2. สามารถอธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงไทยได้
3. สามารถอธิบายความหมายของการร้องประสานเสียงได้

ตอนที่ 5 การฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์บทเพลง

แนวคิด

เพลงที่ได้ยินได้ฟังมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นผลงานทางศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพลงมีทั้งที่ฟังแล้วเกิดความไพเราะ และฟังแล้วขัดกับโสตประสาท ทั้งนี้ก็มีปัจจัยหลายประการ เช่น ความสามารถของผู้ประพันธ์เพลงคุณภาพของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ความสามารถของผู้บรรเลง ความสามารถของนักร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดนตรี หรือเพลงประเภทต่างๆ ของผู้ฟัง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายจุดประสงค์ของการฟังเพลงได้
2. สามารถอธิบายหลักในการฟังเพลงได้
3. สามารถอธิบายหลักการฟังเพลงเพื่อพิจารณาความไพเราะได้

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับดนตรีศึกษา

เรื่องที่ 1.1 ความรู้และธรรมชาติของดนตรี

เรื่องที่ 1.2 คุณค่าของดนตรี

แนวคิด

ดนตรี คือ งานทางศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยเสียงเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปิน เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงามที่ถูกนำมาเรียบเรียงขึ้นเป็นบทเพลงอย่างมีศิลปะ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า “ดนตรี” ก็คือเสียงที่นำมาเรียบเรียงให้ผสมกลมกลืนกัน มีทำนอง มีจังหวะ และการประสานเสียงต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามหลักวิชาดนตรี โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความไพเราะน่าฟัง

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งในบรรดาศิลปะหลายๆ แขนง ดนตรีเป็นเรื่องของนามธรรมที่ถ่ายทอดศิลปะออกมาในรูปของเสียง เสียงดนตรีไม่สามารถจับต้องได้ ดังนั้นการมองถึงคุณค่าทางศิลปะดนตรีต้องตัดสิ้นจากประสบการณ์ในการฟังของแต่ละบุคคล หรือการตัดสินคุณค่าทางด้านศิลปะดนตรีของนักวิชาการดนตรีก็อาจตัดสินคุณค่าศิลปะในเรื่องขององค์ประกอบด้านดนตรีได้ เสียงที่เกิดขึ้นทางศิลปะดนตรีเป็นการเกิดความคิดที่จะแสดงออกอะไรบางอย่างจากการจินตนาการและการสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายความหมายและธรรมชาติของดนตรีได้
2. สามารถอธิบายคุณค่าของดนตรีได้

ดนตรีเกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัด ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีหลายท่านสันนิษฐานว่า ดนตรีเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ จุดเริ่มของดนตรีน่าจะมาจากเสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เสียงลมพัด เสียงฟ้าร้อง เสียงน้ำตก เสียงต้นไม้เสียดสีกัน เสียงร้องของสัตว์ เสียงวัตถุกระทบกัน เสียงตบมือ เสียงร้อง เสียงอุทาน เสียงตะโกนของมนุษย์ เป็นต้น ต่อมามนุษย์ได้นำเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมาปรับปรุง จัดระบบ และเรียบเรียงให้ผสมกลมกลืนกัน

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับดนตรีศึกษา

เรื่องที่ 1.1 ความรู้และธรรมชาติของดนตรี

ดนตรี คือ “ศิลปะของการใช้เสียงตามแนวความคิดทางดนตรี (Musical Idea) ของผู้ประพันธ์” ดนตรีเป็นสิ่งที่มิพบาทกกับมนุษย์เราอย่างมาก ดนตรีสามารถทำให้เราสนุกสนานเพลิดเพลินใจ และลดความตึงเครียดของคนเราได้ นอกจากนี้ เรายังสามารถนำความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อีกมากมาย เช่น ใช้เล่นเพื่อความบันเทิง ใช้เป็นสื่อกลางเพื่อนสร้างมิตรไมตรี ใช้ประกอบอาชีพ เป็นต้น

ดนตรี คือ งานทางศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยเสียงเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปิน เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงามที่ถูกนำมาเรียบเรียงขึ้นเป็นบทเพลงอย่างมีศิลปะ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า “ดนตรี” ก็คือเสียงที่นำมาเรียบเรียงให้ผสมกลมกลืนกัน มีทำนอง มีจังหวะ

และการประสานเสียงต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามหลักวิชาดนตรี โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความไพเราะน่าฟัง

ความแตกต่างระหว่างเสียงดนตรีกับเสียงอื่น ๆ คือ เสียงดนตรีเป็นเสียงที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยอาศัยความงามของเสียง ศิลปินผู้ประดิษฐ์เสียงได้สอดใส่อารมณ์ลงไปเสียง ส่วนเสียงอื่นๆ ที่ไม่ใช่เสียงดนตรีนั้น เป็นเพียงเสียงที่ขาดคุณสมบัติทางศิลปะ เช่น เสียงแตรรถยนต์ที่ดังอยู่ตามท้องถนน เสียงจิ้งจกแจ๊กจอยในตลาด เป็นต้น

ธรรมชาติของดนตรี

ผู้รู้ทางด้านดนตรีหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของดนตรีไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ในที่นี้จะนำมากล่าวไว้โดยสังเขปดังนี้

1. ดนตรีเกิดจากการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ เช่น เมื่อเกิดความพอใจสนุกสนาน ก็เปล่งเสียงออกมาบ้าง หรือปรบมือกระทืบเท้าบ้าง ใช้ไม้เคาะสิ่งต่าง ๆ บ้าง นาน ๆ เข้าก็หาวิธีการที่จะทำให้เสียงแปลก ๆ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เข้าช่วย จนกลายเป็นเสียงดนตรีไปในที่สุด เสียงดนตรียุคแรก ๆ จนเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติที่มีไม่กี่เสียง จึงหะก้ง่ายๆ แล้วจึงได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับ มนุษย์แต่ละเผ่าต่างก็มีดนตรีของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2. ดนตรีเป็นเรื่องของศิลปะที่เกี่ยวกับเสียงที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น โดยมนุษย์อาจจะลอกเลียนเสียงมาจากธรรมชาติ หรือเสียงอะไรก็ตาม แล้วนำเสียงนั้นมาเรียบเรียงให้มีระเบียบ และที่สำคัญที่สุด คือ ดนตรีต้องมีอารมณ์ในการที่จะสื่อไปยังผู้ฟัง

3. ดนตรีมีธรรมชาติที่แตกต่างไปจากศิลปะแขนงอื่น ๆ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

(1) ดนตรีเป็นสื่อทางอารมณ์ที่สัมผัสได้ด้วยหู กล่าวคือ หนับว่าเป็นอวัยวะสำคัญที่ทำให้เราสามารถสัมผัสกับดนตรีได้ ผู้ที่หูหนวกย่อมไม่สามารถทราบได้ว่าเสียงดนตรีนั้นเป็นอย่างไร

(2) ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม กล่าวคือ กลุ่มชนต่าง ๆ จะมีวัฒนธรรมของตนเอง และวัฒนธรรมนี้เองที่ทำให้คนในกลุ่มชนนั้นมีความพอใจและซาบซึ้งในดนตรีลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจแตกต่างจากคนในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ตัวอย่างเช่น คนไทยเราซึ่งเคยชินกับดนตรีไทยและดนตรีสากล เมื่อไปฟังดนตรีพื้นเมืองของอินเดียก็รู้สึกซาบซึ้งแต่อย่างใด แม้จะมีคนอินเดียคอยบอกเราว่าดนตรีของเขาไพเราะเพราะพริ้งมากก็ตาม เป็นต้น

(3) ดนตรีเป็นเรื่องของสุนทรียศาสตร์ว่าด้วยความไพเราะ ความไพเราะของดนตรีเป็นเรื่องที่ทุกคนที่สามารถซาบซึ้งได้และเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้กับทุกคน ทุกระดับ ทุกชนชั้น ตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

(4) ดนตรีเป็นเรื่องของการแสดงออกทางอารมณ์ เสียงดนตรีจะออกมาอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าของอารมณ์ที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นเสียง ดังนั้นเสียงของดนตรีอาจกล่าวได้ว่าอยู่ที่อารมณ์ของผู้ประพันธ์เพลงที่จะใส่อารมณ์ลงไปในเพลงตามที่ตนต้องการ ผู้บรรเลงก็ถ่ายทอดอารมณ์จากผู้ประพันธ์ลงบนเครื่องดนตรี ผลที่กระทบต่อผู้ฟังก็คือ เสียงดนตรีที่ประกอบขึ้นด้วยอารมณ์ของผู้ประพันธ์ผสมกับความสามารถของนักดนตรีที่จะถ่ายทอดได้ถึงอารมณ์หรือไม่

(5) ดนตรีเป็นทั้งระบบวิชาความรู้และศิลปะในขณะเดียวกัน กล่าวคือ ความรู้เกี่ยวกับดนตรีนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับเสียง และการจัดระบบเสียงให้เป็นท่วงทำนองและจังหวะ ซึ่งคนเราย่อมจะศึกษาเรียนรู้ “ความรู้เกี่ยวกับดนตรี” นี้ได้ โดยการท่อง จำ อ่าน ฟัง รวมทั้งการลอก

เลียนจากคนอื่นหรือการคิดหาเหตุผลเอาเองได้ แต่ผู้ที่ได้เรียนรู้จนมีเรื่องของศิลปะ เพียงแต่ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับคนตรีนั้นจะสามารถเข้าถึงความไพเราะของคนตรีได้ง่ายขึ้น

องค์ประกอบของคนตรี

“คนตรี” มีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ เสียงดนตรี ทำนอง จังหวะ และการประสานเสียง

1. ดนตรี (Tone) เป็นเสียงที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมา โดยการนำเสียงต่าง ๆ มาจัดระบบให้ได้สัดส่วนกัน มีความกลมกลืนกัน โดยทั่วไปแล้วเสียงดนตรีจะเกิดจากเสียงของเครื่องดนตรี และเสียงร้องเพลงของมนุษย์ เสียงของคนตรีจะมีความไพเราะน่าฟังเพียงใดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับทักษะการเรียบเรียงเสียงประสานของศิลปินทางด้านเดบิต แต่ละท่าน

2. ทำนอง (Melody) หมายถึง เสียงต่ำ เสียงสูง เสียงสั้น เสียงยาว เสียงทุ้ม เสียงแหลมของคนตรีหรือบทเพลง ทำนองของคนตรีหรือทำนองของบทเพลงแต่ละเพลงนั้น จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลงว่าต้องการที่จะให้บทเพลงแต่ละเพลงนั้น ๆ มีท่วงทำนองเพลงนั้น โดยทั่วไปแล้วผู้ประพันธ์เพลงจะประพันธ์แนวทำนองหลักหรือแนวทำนองของบทเพลงก่อน

3. จังหวะ (Rhythm) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่สม่ำเสมอ อาจกำหนดไว้เป็นความช้า เร็วต่าง ๆ กัน เช่น เพลงจังหวะช้า เพลงจังหวะเร็ว

ในทางดนตรี การกำหนดความสั้นยาวของเสียงที่มีส่วนสัมพันธ์กับระยะเวลาที่การร้องเพลงหรือเล่นดนตรีจะต้องมีจังหวะเป็นเกณฑ์ ถ้าร้องเพลงหรือเล่นดนตรีไม่ต่างจังหวะ ก็จะไม่มีความไพเราะเท่าที่ควร ในกรณีที่ร้องเพลงหรือเล่นดนตรีหลายคนในเพลงเดียวกัน และต้องการร้องการร้องเพลงหรือเล่นดนตรีพร้อมกัน ต้องให้จังหวะเป็นตัวกำกับเพื่อที่จะให้การร้องเพลงหรือการเล่นดนตรีออกมาในลักษณะที่พร้อมเพรียงกัน ต้อง ใช้จังหวะเป็นตัวกำกับเพื่อที่จะให้การร้องเพลงหรือการเล่นดนตรีออกมาในลักษณะที่พร้อมเพรียงกัน และผสมผสานกลืนกันอย่างเหมาะสม

4. การประสานเสียง (Harmony) หมายถึง เสียงของเครื่องดนตรีและเสียงร้องเพลงของมนุษย์ที่มีระดับเสียงต่างกัน เปล่งเสียงออกมาพร้อมกัน โดยเสียงที่เปล่งออกมากับแนวทำนองหลักหรือแนวทำนองของบทเพลงนั้น ๆ ได้อย่างผสมผสานกลมกลืนกัน รับและสอดคล้องกันดีเป็นอย่างดี ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้เรียบเรียงเสียงประสานดนตรี จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการประสานเสียงอย่างแตกฉาน ตัวอย่างการประสานเสียงดนตรีที่พบเห็นหรือได้ยินได้ฟังกันบ่อย ๆ เช่น การร้องเพลง พร้อมกับการเล่นกีตาร์คอร์ดประสานเสียงกัน เป็นต้น

สรุป

ดนตรี คือ งานทางศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยเสียงเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปิน เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงามที่ถูกนำมาเรียบเรียงขึ้นเป็นบทเพลงอย่างมีศิลปะ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า “ดนตรี” ก็คือเสียงที่นำมาเรียบเรียงให้ผสมกลมกลืนกัน มีทำนอง มีจังหวะ และการประสานเสียงต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามหลักวิชาดนตรี โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความไพเราะน่าฟัง

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับดนตรีศึกษา

เรื่องที่ 1.2 คุณค่าของดนตรี

ศิลปะเป็นเรื่องของความคิดฝัน เป็นเรื่องจินตนาการสู่ออนาคต ศิลปะจึงเป็นตัวบ่งชี้อนาคตได้ มนุษย์สร้างงานศิลปะทุกแขนงได้ด้วยจินตนาการไปยังอนาคต แล้วมนุษย์เองก็จะได้รับผลพวงจากความงามและคุณค่าของศิลปะในชีวิตประจำวันเองโดยไม่รู้ตัว

ศิลปะเปรียบเสมือนแสงไฟที่สาดส่องไปในอนาคตเพื่อเป็นทางสว่างสู่ออนาคต เช่น เครื่องบิน ถ้าเรามองย้อนกลับไปจะนึกว่าความคิดของเครื่องบินนั้นเกิดจากจินตนาการในเรื่องของการ์ตูน แต่นักวิทยาศาสตร์เป็นผู้สร้างให้เป็นความจริง ซึ่งเดินตามหลังจินตนาการของศิลปิน

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งในบรรดาศิลปะหลายๆ แขนง ดนตรีเป็นเรื่องของนามธรรมที่ถ่ายทอดศิลปะออกมาในรูปของเสียง เสียงดนตรีไม่สามารถจับต้องได้ ดังนั้นการมองถึงคุณค่าทางศิลปะดนตรีต้องตัดสินจากประสบการณ์ในการฟังของแต่ละบุคคล หรือการตัดสินคุณค่าทางด้านศิลปะดนตรีของนักวิชาการดนตรีก็อาจตัดสินคุณค่าศิลปะในเรื่องขององค์ประกอบด้านดนตรีได้ เสียงที่เกิดขึ้นทางศิลปะดนตรีเป็นการเกิดความคิดที่จะแสดงออกอะไรบางอย่างจากการจินตนาการและการสร้างสรรค์

ดนตรีในแต่ละยุคสมัยนั้นสื่อหรือสนองความต้องการที่ค่อนข้างแตกต่างกัน การแบ่งยุคดนตรีสามารถแบ่งออกได้ 3 ยุค คือ

1. **ยุคแรก** ลักษณะดนตรีที่เกิดขึ้นในยุคนี้เป็นดนตรีเพื่อสร้างพระเจ้าหรือดนตรีเพื่อคนอื่น ซึ่งเป็นยุคของดนตรีที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ผู้ทำดนตรีไม่ได้ทำงานเพื่อศิลปะแต่เขาจะทำงานเพื่อพระเจ้า โดยใช้ดนตรีเพื่อให้คนเข้าสู่พิธีกรรมและมีส่วนร่วมในพิธีกรรมเพื่อสรรเสริญพระเจ้า

2. **ยุคตัวแทน** ลักษณะดนตรีที่เกิดขึ้นในยุคนี้เป็นดนตรีที่ไม่ใช่เป็นของพระเจ้าอีกต่อไป ศิลปินที่สร้างผลงานจะแสดงความเป็นตัวของตัวเองอย่างชัดเจน ผลงานที่เกิดขึ้นมาใหม่จะกลายเป็นตัวแทนของผู้แต่ง ทั้งนี้ผู้แต่งอาจไม่ได้คิดว่าตนเองจะต้องแต่งตามสไตล์ที่เป็นอยู่ แต่เป็นผลเนื่องมาจากความรู้สึกและความเคยชินของผู้ฟัง ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงสไตล์ของผู้แต่งคนนั้นๆ

3. **ยุคการลอกเลียนแบบ** ลักษณะดนตรีที่เกิดขึ้นในยุคนี้เป็นยุคของดนตรีที่เริ่มมีการซื้อขาย โดยก่อนหน้านี้ของดนตรีในยุคนี้ ดนตรีจะอยู่ในจิตใจของคน แต่พอมาถึงยุคลอกเลียนแบบ ดนตรีได้ออกมาอยู่นอกจิตใจคน ดนตรีจะถูกถ่ายทอดลงบนกระดาษ ซึ่งมีการใช้สัญลักษณ์ของตัวโน้ตแทนสัญลักษณ์ของดนตรีถูกบันทึกในรูปของรูปธรรมเสียงดนตรีเมื่อถูกบันทึกลงบนกระดาษ ความเป็นดนตรีในส่วนลึกๆ ก็ไม่ได้ถ่ายทอดลงไปด้วย ดังนั้นศิลปินในยุคนี้จะใช้สื่อของการถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์ในการเขียนโน้ต ถ้านักดนตรีไม่ได้ดูโน้ตก็ไม่สามารถที่จะเล่นได้ ในกรณีบทเพลงตะวันตก แม้ว่าบทเพลงนั้นๆ เคยแต่งไว้สำหรับเปียโนหรือออร์แกนก็ตาม แต่นักดนตรีในยุคนี้ก็ยังคงเอาบทเพลงดังกล่าวมาบรรเลงโดยเช็กโซโฟน เพราะถือว่าเครื่องดนตรีเป็นสื่อกลางที่จะถ่ายทอดความเป็นดนตรีที่แท้จริงที่อยู่ข้างในผ่านสื่อชนิดใดก็ได้ การลอกเลียนแบบเท่ากับเป็นการลัดวิธีหนึ่ง ซึ่งวิธีนี้อาจจะทำให้สูญเสียบางส่วนของวิญญานไปได้ในปัจจุบันมีข้อถกเถียงกันว่าการศึกษาดนตรีที่ใช้วิธีการอ่านและเขียนโน้ต ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่ว่ามีค่าและฝ่ายที่ว่ามีค่าไม่เท่ากัน ถ้าพิจารณากันจริงๆ ฝ่ายที่ว่ามีค่านั้นคงพูดในฐานะที่เป็นตัวแทนของคนในยุคแรก คือ คนที่มีดนตรีอยู่ในจิตใจ อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ส่วนฝ่าย

ที่ว่าศิลปะในฐานะของคนที่อยู่ในยุคของการลอกเลียนแบบซึ่งการพูดของคนทั้ง 2 ฝ่าย พูดถูก ทั้งสิ้นแต่พูดถูกกันคนละยุค จะเห็นได้ว่าคุณค่าของศิลปะอาจจะต่างกันไปตามยุคสมัย

ปรัชญาของดนตรีควรจะเป็นดนตรีเพื่อดนตรี หรือจะเป็นดนตรีเพื่อสิ่งอื่นๆ ก็จะต้องเป็นไปด้วยเหตุผลอันสมควร คุณค่าของศิลปะน่าจะเกิดจากการสร้างศิลปะเพื่อศิลปะ ถ้าหากการสร้างศิลปะเพื่อวัตถุประสงค์อื่นก็จะเป็นเพียงมูลค่าทางศิลปะนั้น แต่อย่างไรก็ดี คุณค่ากับมูลค่าควรจะได้มีการประนีประนอมซึ่งกันและกัน

ความเปลี่ยนแปลงของโลกมีผลต่องานศิลปะ เมื่อโลกเข้าสู่ยุคของข่าวสารที่สามารถติดต่อได้อย่างไม่ยากนักการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งก็สามารถเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ความเป็นเชื้อชาติจะหายไป เราอาจจะได้ยินบทเพลงของโมซาร์ท (Mozart) ไปบรรเลงที่ญี่ปุ่นโดยนักดนตรีญี่ปุ่นก็ได้ ทั้งนี้อาจจะมีความแตกต่างกันตรงที่ผู้อำนวยเพลง (Conductor) ที่จะคอยกำกับดูแลบทเพลงให้แตกต่างกันไป แต่ไม่ใช่อยู่ที่เชื้อชาติหรือสถานที่ คนทั่วโลกจะมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกันอย่างแทบจะไม่ผิดเพี้ยน การรับข้อมูลที่เท่าเทียมกันจึงทำให้เกิดมีการแข่งขันกันในการคิดสร้างสรรค์ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะมีคนอยู่ 3 กลุ่ม ที่มีความคิดที่จะสร้างสรรค์ศิลปะที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง คือ

1. **กลุ่มที่พยายามรักษาดั้งเดิมเอาไว้** กลุ่มนี้ค่อนข้างเป็นไปในทางอนุรักษ์นิยมแต่ถ้ามองในภาพรวม ศิลปะอยู่ด้วยความเรียกร้องของเราเพียงคนเดียวไม่ได้ จะต้องมีความต้องการของสังคมด้วย คือต้องมีหน้าที่ด้วยและต้องเป็นหน้าที่ในปัจจุบันจะอ้างหน้าที่ในอดีตไม่ได้ คงต้องยินยอมให้วัฒนธรรมอื่นๆ เข้ามาทำหน้าที่แทนถ้ากลุ่มนี้ต้องการที่จะเอาของเก่าที่ชอบนำมาเสนออีกก็ได้ แต่ต้องนำเอามาพัฒนาเสียก่อน

2. **กลุ่มที่ไม่คิดถึงอดีตหรือนาคต** กลุ่มนี้จะไม่สนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นมาในอดีตและไม่สนใจสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่จะอยู่กับความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ศิลปะสนองตอบต่อสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเท่านั้น

3. **กลุ่มที่คิดถึงว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร** กลุ่มนี้พยายามที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่มุ่งไปสู่อนาคตข้างหน้า จะไม่คำนึงถึงความเป็นมาในอดีต หรือสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน จะทำงานสนองความต้องการของตนเองเพื่อสนองความต้องการของคนในอนาคตโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของคนในปัจจุบัน

ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ความขัดแย้งทางความคิดย่อมเกิดขึ้นได้ในช่วงต่อของแต่ละยุค เชื่อว่าศิลปะเป็นเรื่องของความบริสุทธิ์ในตัวของมันเอง ถ้าเราสร้างมันขึ้นมาด้วยความจริงใจและความจริงจัง ศิลปะทุกๆ ชิ้นที่เกิดขึ้นในโลกนี้จะเป็นศิลปะที่มีคุณค่า

สรุป

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งในบรรดาศิลปะหลายๆ แขนง ดนตรีเป็นเรื่องของนามธรรมที่ถ่ายทอดศิลปะออกมาในรูปของเสียง เสียงดนตรีไม่สามารถจับต้องได้ ดังนั้นการมองถึงคุณค่าทางศิลปะดนตรีต้องตัดสินจากประสบการณ์ในการฟังของแต่ละบุคคล หรือการตัดสินคุณค่าทางด้านศิลปะดนตรีของนักวิชาการดนตรีก็อาจตัดสินคุณค่าศิลปะในเรื่องขององค์ประกอบด้านดนตรีได้ เสียงที่เกิดขึ้นทางศิลปะดนตรีเป็นการเกิดความคิดที่จะแสดงออกอะไรบางอย่างจากการจินตนาการและการสร้างสรรค์

ตอนที่ 2 หลักการเรียนรู้ดนตรี

เรื่องที่ 2.1 วัตถุประสงค์หลักในการเรียนรู้ดนตรี

เรื่องที่ 2.2 หลักการวัดและประเมินผลดนตรี

แนวคิด

1. ดนตรีช่วยให้จิตใจงดงาม ดนตรีช่วยทำให้เกิดสมาธิ ดนตรีทำให้กล้าแสดงออก ดนตรีทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดนตรียังมีความสำคัญและคุณค่าด้วยตัวของดนตรีเอง เช่น ดนตรีเป็นเรื่องของสติปัญญา สติปัญญาของมนุษย์ ดนตรีถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึง รูปแบบของอารมณ์ ความรู้สึก ดนตรีช่วยสร้างความสมดุลระหว่าง เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์กับเหตุผลแบบศิลปะ ดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ดนตรีสร้างความสุข ดนตรีสร้างสังคม สร้างชุมชน สร้างวัฒนธรรม
2. ดนตรีเป็นวิชาว่าด้วยเสียง เป็นวิชาทักษะ และความรู้ ดังนั้นในการเรียนการสอนและการวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ ครูสามารถเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมได้ เช่น โครงงาน แฟ้มสะสมผลงาน แบบทดสอบ การสังเกต การปฏิบัติ การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน การประเมินโดยผู้ปกครอง การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึก การประเมินกระบวนการ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายวัตถุประสงค์ในการเรียนดนตรีได้
2. สามารถอธิบายหลักการวัดและประเมินผลดนตรีได้

ดนตรีในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความเป็นคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

ตอนที่ 2 หลักการเรียนรู้ดนตรี

เรื่องที่ 2.1 วัตถุประสงค์หลักในการเรียนรู้ดนตรี

โดยธรรมชาติของวิชาดนตรี ผู้ปกครองมักคิดว่าวิชานี้ไม่ต้องสอนในโรงเรียนก็ได้ เพราะดนตรีเป็นเรื่อง ร้อง ๆ เต้น ๆ ร้องเองเต้นเองที่บ้านก็ได้ หรือถ้าเป็นการเล่นดนตรีก็จะเป็นเรื่องของกิจกรรมพิเศษที่นักเรียนควรใช้เวลาเรียนตอนเย็น หรือวันเสาร์ อาทิตย์ นอกจากนี้ ผู้ปกครองหลายท่านยังคิดไปอีกว่า ถ้าลูกเก่งทางดนตรี ตนเองต้องเอาลูกไปฝึกกับครูที่เก่ง ๆ รับสอนพิเศษทางดนตรีในวันเสาร์ วันอาทิตย์ วิชาดนตรีในโรงเรียนมีค่าน้อยในสายตามของผู้ปกครอง

นอกจากที่กล่าวไปแล้ว วิชาดนตรีนั้นมักถูกมองว่าเป็นวิชาพิเศษ ไม่มีความสำคัญในทางวิชาการ ไม่ใช่วิชาแกน (core) ที่สำคัญต่อการสอบ การเรียนต่อ แม้ปัจจุบันดนตรีจะเริ่มกลายเป็น

วิชา เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจ แต่สิ่งที่ได้รับนั้นก็ยังเป็นเพียงการยอมรับว่าเป็นวิชาชั้นสองเท่านั้น

ดังนั้นครูดนตรีศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตอบ ต้องอธิบายให้กับสังคม ผู้ปกครอง เพื่อนครูทราบถึงความสำคัญและคุณค่าของวิชาดนตรีอันแท้จริง

การเรียนรู้ในเรื่องของดนตรีนั้นมีการเรียนรู้นั้นมีหลักการในการเรียนรู้ดนตรี ดังนี้

- 1) **องค์ประกอบ หลักการทางดนตรี** เป็นการนำส่วนประกอบทางดนตรี และวิธีการหลักการทางดนตรีมาจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละวัย
- 2) **เทคนิควิธีการทางดนตรี** เป็นการใช้เทคนิควิธีการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้เกิดทักษะสร้างผลงาน และมีความคิดสร้างสรรค์
- 3) **การใช้และวิธีเก็บรักษาอุปกรณ์** เป็นการศึกษาวิธีการเลือกใช้ บำรุงรักษา การจัดเก็บเครื่องดนตรีเพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เกิดทักษะที่ถูกต้อง และมีคุณลักษณะที่ดี
- 4) **สุนทรียภาพ และการรับรู้** เป็นการเรียนรู้เพื่อการแสดงออกตามหลักสุนทรียภาพเพื่อการยอมรับ และชื่นชมผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 5) **การวิจารณ์ผลงาน** เป็นการเรียนรู้หลัก และการวิจารณ์งานทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์เพื่อการยอมรับ และชื่นชมความงามตามหลักสุนทรียะทางทัศนศิลป์
- 6) **ดนตรีในชีวิตประจำวัน** เป็นการศึกษาบทบาทหน้าที่ สืบค้น สืบทอด และอนุรักษ์งานดนตรีในชีวิตประจำวัน
- 7) **ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล** เป็นการศึกษา สืบค้น สืบทอด และอนุรักษ์งานดนตรีที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

● วิชาดนตรีในโรงเรียนคือวิชาอะไร

วิชาดนตรีศึกษาในโรงเรียนเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระศิลปะ ที่บังคับให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนจากระดับชั้นประถมศึกษาไปจนถึงชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิชาดนตรีไม่ได้เป็นวิชาว่าด้วยร้อง ๆ เต้น ๆ ถ้าวิชาดนตรีมีเนื้อหาสาระเพียงแค่นี้ ก็ไม่จำเป็นต้องมีวิชาดนตรีในโรงเรียน นักเรียนสามารถเรียนร้องเพลง หรือเต้นตามบทเพลงเองได้ที่บ้าน ไม่ต้องมาเรียนที่โรงเรียน

นอกเหนือจากที่ดนตรีในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ มีความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ดนตรียังมีความสำคัญและคุณค่าในด้านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

● ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี

นอกเหนือจากคุณค่าและความสำคัญที่เรามักจะพบกล่าวกันว่า ดนตรีช่วยทำให้จิตใจงดงาม ดนตรีช่วยทำให้เกิดสมาธิ ดนตรีทำให้กล้าแสดงออก ดนตรีทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดนตรียังมีความสำคัญและคุณค่าด้วยตัวของดนตรีเอง ดังเช่น

1. ดนตรีเป็นเรื่องของสติปัญญา สติปัญญาของมนุษย์ (Intelligence) ไม่ได้มีเพียงคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เท่านั้น แต่สติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้าน และดนตรีก็เป็นสติปัญญาด้านหนึ่งที่สำคัญของมนุษย์ชาติ และอารยธรรมของโลก

2. ดนตรีถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึง รูปแบบของอารมณ์ ความรู้สึก ความนึกคิดของมนุษย์ ซึ่งภาษาทำไม่ได้ ดนตรีไม่ใช่เป็นเรื่องอารมณ์ ความรู้สึกแบบเพื่อน แต่ดนตรีเป็นเรื่องของการแสดงออกถึงตัวตนอันแท้จริงของมนุษย์ ดนตรีถูกใช้เพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้ ช่วยทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้ ได้รู้จักเพื่อนมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทางความคิด ความรู้สึก

3. ดนตรีช่วยสร้างความสมดุลระหว่าง เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์กับเหตุผลแบบศิลปะ จากเดิมที่มนุษย์ให้ความเคารพกับเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีคำตอบ 2 ด้านคือ ถูกและผิด ซึ่งปัจจุบันส่งผลต่อกระบวนการคิดของมนุษย์ ส่งผลให้โลกเกิดการแบ่งค่ายไม่ขาวดำง่าย ขาดการยอมรับซึ่งความคิดที่แตกต่างออกไปจากคน โลกต้องการคิดแบบที่ไม่เน้นถูกผิดแบบวิทยาศาสตร์ แต่ต้องการมีเหตุผลเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยใช้สุนทรียะ ความงาม ความไพเราะที่ไม่ได้ตอบว่า ถูก ผิดเป็นตัวตัดสินใจ แต่ตอบว่าเหมาะสม ไม่เหมาะสม และถ้าไม่เหมาะสมนั้นเป็นเพราะอะไร

ดนตรีช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถใช้การตัดสินใจทางสุนทรียะมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ และถ้าผู้เข้ารับการฝึกอบรมถูกฝึกอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลต่อในภายหน้าที่เยาวชนในวันนี้ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นพลเมืองไทย พลโลก จะไม่ใช้การตัดสินใจแบบถูกผิดแบบวิทยาศาสตร์ในการตัดสินใจ ส่งผลให้สังคมเกิดวิกฤตดังเช่นปัจจุบัน

4. ดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ต้องการผู้ที่สืบผ่านวัฒนธรรมการดนตรีที่เข้มแข็ง หน้าที่ของดนตรีศึกษาคือ การสร้างผู้ฟัง นักดนตรี และนักประพันธ์งานดนตรีที่มีคุณภาพ ที่ทำให้สังคมมั่นใจได้ว่า เยาวชนในวันนี้จะเป็นผู้ที่อนุรักษ์ บำรุงรักษา สืบทอดสืบผ่านวัฒนธรรมการดนตรีที่เชื่อมั่นได้ต่อไป ซึ่งสิ่งดังกล่าวก็คือหน้าที่ของดนตรีศึกษา

5. ดนตรีสร้างความสุข มนุษย์สร้าง เล่น ฟังดนตรีเพื่อความสุขมานานับตั้งแต่ที่มนุษย์ได้สร้างงานดนตรีเพิ่มคุณภาพให้กับชีวิต และดนตรีเป็นความสุขอันประณีตโดยไม่ต้องใช้เงิน และโดยธรรมชาติ มนุษย์ต้องการที่จะแสวงหาความสุขจากงานดนตรีที่มีคุณภาพ หน้าที่ของดนตรีศึกษาคือการนำพาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้โลกของดนตรี ค้นพบและแสวงหาความสุขอันประณีตที่มีคุณค่าและคุณภาพต่อชีวิตด้วยดนตรี

6. ดนตรีสร้างสังคม สร้างชุมชน สร้างวัฒนธรรม งานดนตรีไม่ใช่เป็นเพียงแค่เสียง แต่ดนตรีนั้นมียุทธศาสตร์ต่อการดำรงอยู่ของชุมชน ของวัฒนธรรม ลองจินตนาการดูว่า ในพิธีกรรม หรือในพิธีกรรมของชุมชน แล้วไม่มีดนตรี พิธีกรรมนั้นก็อาจจะสูญหายไป ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนสังคม ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งมีหน้าที่บทบาทสร้างสังคม สร้างชุมชน สร้างวัฒนธรรม

**ดนตรีก็เหมือนกับอากาศที่เราใช้หายใจเข้าออกทุกวัน
จะรู้คุณค่าและความสำคัญก็เมื่อไม่มีอากาศให้หายใจ**

สรุป

ดนตรีช่วยทำให้จิตใจงดงาม ดนตรีช่วยทำให้เกิดสมาธิ ดนตรีทำให้กล้าแสดงออก ดนตรีทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดนตรียังมีความสำคัญและคุณค่าด้วยตัวของดนตรีเอง เช่น ดนตรีเป็นเรื่องของสติปัญญา สติปัญญาของมนุษย์ ดนตรีถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึง รูปแบบของอารมณ์ ความรู้สึก ดนตรีช่วยสร้างความสมดุลระหว่าง เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์กับเหตุผลแบบศิลปะ ดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ดนตรีสร้างความสุข ดนตรีสร้างสังคม สร้างชุมชน สร้างวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 หลักการเรียนรู้ดนตรี

เรื่องที่ 2.2 หลักการวัดและประเมินผลดนตรี

1. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่ใช่ “การสอบได้ ตก” แต่เป็นการวินิจฉัยหาข้อเท็จจริงว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถบรรลุไปตามตัวดัชนีชี้วัดหรือไม่ และบรรลุในระดับใด และทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น โรงเรียน ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูผู้สอนทราบว่าควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร
2. การประเมินทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จุดประสงค์ของการประเมินคือ จุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ทราบข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และหาวิธีการแก้ไข ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
3. นักเรียนมีความแตกต่างกัน ครูต้องพิจารณาวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างหลากหลาย และมีการประเมินหลายครั้ง
4. การประเมินที่ดี ครูต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างรอบด้านไม่พิจารณาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ไม่คับแคบ
5. ในฐานะที่ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวิชาแกนกลาง ครูดนตรีจะต้องไม่คับแคบ ครูดนตรีจะต้องคำนึงถึงจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ว่า “...มุ่งพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก...” และได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เข้ารับการฝึกอบรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้นทั้งในการสอน และการวัดและการประเมินผล ครูดนตรีจะให้ความใส่ใจในเรื่องดังกล่าวด้วย

วิธีการและเครื่องมือในการวัดและการประเมินผล

ดนตรีเป็นวิชาว่าด้วยเสียง เป็นวิชาทักษะ และความรู้ ดังนั้นในการเรียนการสอน และการวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ ครูสามารถเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมได้ ดังเช่น

โครงการ หมายถึง การมอบหมายภาระงานให้นักเรียนไปกระทำ นิยมทำเป็นกลุ่ม ผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ประเมินผลงานโดยดูทั้งกระบวนการ เวลา คุณภาพของงาน ความร่วมมือระหว่างเพื่อน และผลสัมฤทธิ์ นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อน กลุ่ม ร่วมกับครูเป็นผู้ประเมิน

แฟ้มสะสมผลงาน ในดนตรี แฟ้มสะสมผลงานมีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้คือ แฟ้มเก็บผลงานที่นักเรียนและครูได้ตกลงกันในการเลือกเก็บผลงาน โดยอาจจะเลือกผลงานที่ดีที่สุด และผลงานที่นักเรียนแสดงออกให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา สิ่งที่สำคัญคือการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ

แบบทดสอบ (paper and pencil) นิยมใช้ และใช้มากทั้งแบบที่ครูสร้างเอง และข้อสอบมาตรฐานแต่แบบทดสอบในวิชาดนตรี ควรพัฒนามาเป็นข้อสอบที่ไม่ใช่ข้อสอบที่อ่านและดูรูปแล้วเลือกตอบ ข้อสอบดนตรีควรเป็นข้อสอบที่ผ่านการฟังงานดนตรีแล้วตอบว่าเสียงที่ได้ยินนั้นเป็น

เสียงอะไร มีคุณสมบัติแบบใดมุ่งเน้นการฟัง การคิด การวิเคราะห์ เป็นสาระสำคัญ ไม่ใช่การจำเพียงอย่างเดียว

การสังเกต การสังเกต เป็นการสังเกตโดยครู ข้อสำคัญต้องประกอบด้วยแบบสำรวจรายที่ครูได้สร้างขึ้น และควรมีข้อตกลงระหว่างครูกับนักเรียนว่า ในแบบสำรวจนั้นจะมีพฤติกรรมหรือประเด็นใดบ้างที่ครูจะใช้ในการสังเกต ต้องทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติในด้านดีว่า ครูไม่ได้จับผิด แต่ครูจะพยายามช่วยนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

การปฏิบัติ การประเมินจากการปฏิบัติไม่ว่าจะเป็น การร้อง การเล่น การฟัง ความคิดสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหว เป็นสิ่งที่ครูดนตรีคุ้นเคย และนำมาใช้ในการวัด การประเมิน แต่สิ่งที่ครูมักละเลยคือ การประเมินด้วยการปฏิบัติมักมีผลเป็นได้ ตก และมักกระทำเพียงครั้งหรือสองครั้ง และกระทำโดยครู นักเรียนสอบไปอย่างไรความหมาย ปัจจุบัน ครูผู้ประเมิน จะต้องให้เขียนข้อเสนอแนะ ข้อแก้ไข และบอกเหตุผลด้วยว่า เหตุใดนักเรียนจึงได้เกรดเช่นนั้นเพราะอะไร

การประเมินตนเอง การประเมินตนเอง ต้องประกอบด้วย 1. หลักการในการประเมิน และ 2. แบบสำรวจหรือหัวข้อที่ใช้ในการประเมิน รูปแบบที่นิยมนำมาใช้ได้แก่ RUBRIC สิ่งที่สำคัญของการประเมินตนเองคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำผลการประเมินตนเองไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง โดยจากการประเมินนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต้องประเมินได้ว่าตนเองมีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไรบ้าง และถ้าจะต้องปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น จะต้องทำอย่างไร ตนเองจึงจะมีการพัฒนาการในทางที่ดี

การประเมินเพื่อน มีความหมายเช่นเดียวกับการประเมินตนเอง แต่เป็นการฝึกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำเอาทักษะ ความรู้ที่ตนเองมีอยู่นั้นไปใช้ในการประเมินผู้อื่น ข้อสำคัญของการประเมินเพื่อนคือ เข้าใจถึงการประเมินอย่างปฎิบัติ คือความตั้งใจที่จะช่วยให้เราได้เรียนรู้ถึงข้อดี ข้อดี และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตนเอง การประเมินเพื่อนจะต้องเกิดความรู้สึกเชิงบวกทั้งผู้ประเมิน และถูกประเมิน นอกจากนี้ในการประเมินเพื่อนต้องมีเครื่องมือที่รับการยอมรับทั้งผู้ประเมิน และผู้ถูกประเมิน นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ถูกประเมินได้แสดงความคิดเห็น ในกรณีที่มีความขัดแย้งกับผู้ประเมิน

การประเมินโดยผู้ปกครอง การจัดการศึกษาสมัยใหม่ นิยมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การประเมินโดยผู้ปกครองมีได้หมายถึงให้ผู้ปกครองมาทำการประเมินในทุกเรื่อง แต่ครูดนตรีจะต้องเข้าใจว่า ในบางเรื่องถ้าครูสามารถสร้างให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนและส่งผลให้ผู้ปกครองได้เป็นผู้ประเมินเช่นกัน เช่นการสอนแบบโครงงาน ครูอาจออกแบบให้ผู้ปกครองได้เป็นผู้หนึ่งในการประเมินการทำงานของนักเรียนว่า สามารถบรรลุไปตามวันเวลาที่กำหนดหรือไม่ การประเมินเช่นนี้ช่วยทำให้ผู้ปกครองได้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาดนตรี ผู้ปกครองยังเกิดทัศนคติว่าดนตรีสามารถช่วยให้บุตรหลานของตนเองมีระเบียบวินัยในการทำงาน

การสัมภาษณ์ ครูทำหน้าที่สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์มีทั้งแบบ พูดคุยแบบเดี่ยวและกลุ่ม ทั้งแบบไม่เป็นทางการ และเป็นทางการ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ มีจุดประสงค์เพื่อรู้จักผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มากที่สุด เพื่อนำเอาข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน

การเขียนบันทึก (student journal/student log) การเขียนบันทึกของนักเรียน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการวัดผลประเมินผลในปัจจุบัน เปลี่ยนจากครูเป็นจุดศูนย์กลาง มาเป็นนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ครูสามารถใช้การเขียนบันทึกให้เป็นประโยชน์ เช่น จากชั่วโมงที่สอนไป

ให้นักเรียนสรุป ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ครูได้สอน จากการอภิปราย มีข้อใดบ้างที่นักเรียนเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือครูอาจให้นักเรียนออกแบบข้อสอบตามความคิดเห็นของตนเองลงในสมุดบันทึกของนักเรียน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวครูสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูล ข้อเท็จจริงส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินกระบวนการ อดีต การประเมินผลมักจะดูแต่ผลผลิต ปัจจุบันการประเมินกระบวนการมีความสำคัญ และเป็นรูปแบบที่สำคัญต่อการเรียนรู้และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้เข้ารับการศึกษา

สรุป

ดนตรีเป็นวิชาที่ด้วยเสียง เป็นวิชาทักษะ และความรู้ ดังนั้นในการเรียนการสอน และการวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ ครูสามารถเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมได้ เช่น โครงงาน แฟ้มสะสมผลงาน แบบทดสอบ การสังเกต การปฏิบัติ การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน การประเมินโดยผู้ปกครอง การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึก การประเมินกระบวนการ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2

ตอนที่ 3 ดนตรีและเครื่องดนตรี

เรื่องที่ 3.1 เครื่องดนตรีสากล

เรื่องที่ 3.2 เครื่องดนตรีไทย

แนวคิด

1. เครื่องดนตรีสากล จัดแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยยึดกรรมวิธีที่ทำให้เกิดเสียง ประกอบกับการพิจารณาถึงวัสดุที่นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรี การแบ่งด้วยวิธีนี้อาจแบ่งเครื่องดนตรีสากลออกเป็น 5 ประเภท คือ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะ เครื่องดนตรีประเภทมีลิ้นนิ้ว
2. เครื่องดนตรีไทย ได้มีการแยกแยะออกมาตามวิธีการใช้ พบว่ามีอยู่ 4 แบบ คือ แบบดีด แบบสี แบบตี และแบบเป่า ซึ่งต่อมาได้มีคนเพิ่มวิธีการใช้เข้าไปอีก 3 อย่าง คือ เขย่า ชัก และดูด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายประเภทของเครื่องดนตรีสากลได้
2. สามารถอธิบายประเภทของเครื่องดนตรีไทยได้

ตอนที่ 3 ดนตรีและเครื่องดนตรี

เรื่องที่ 3.1 เครื่องดนตรีสากล

เครื่องดนตรีสากล จัดแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยยึดกรรมวิธีที่ทำให้เกิดเสียง ประกอบกับการพิจารณาถึงวัสดุที่นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรี การแบ่งด้วยวิธีนี้อาจแบ่งเครื่องดนตรีสากลออกเป็น 5 ประเภท คือ

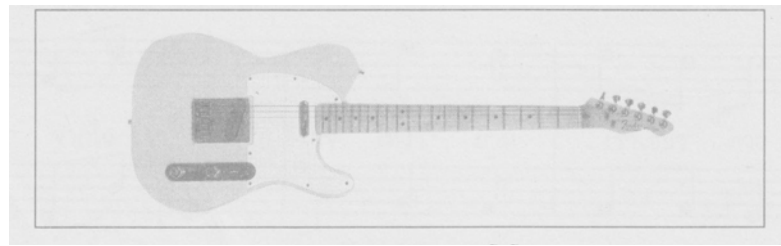
1. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย
2. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้
3. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง
4. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะ
5. เครื่องดนตรีประเภทมีลิ้นนิ้ว

1. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

เครื่องดนตรีประเภทนี้ มีสายซึ่งทำด้วยไหม เอ็น ลวด โลหะ อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งตั้งอยู่บนสะพานไปยังลูกบิดแรงเสียงเพื่อเทียบสายตามระดับที่ต้องการ กรรมวิธีที่ทำให้เกิดเสียงมี 3 แบบ คือ การดีดที่สาย การเคาะ (เปียโน) และการสั่นชักด้วยมือขวา ส่วนนิ้วมือซ้ายจะทำหน้าที่กดสายตามตำแหน่งต่าง ๆ บนสะพานส่วนคอของเครื่องดนตรีตามทำนองเพลง เครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในประเภทเครื่องสาย เช่น ไวโอลิน วิโอลา เชลโล่ ดับเบิลเบส ฮาร์พ แมนโดลิน กีตาร์

กีตาร์ (Guitar) เป็นเครื่องสายที่ดีที่สายด้วยแผ่นพลาสติกสามเหลี่ยมเล็ก เรียกว่า ปิ๊ก หรือจะใช้นิ้วมือเปล่า ๆ ดีด หรือเกาเล็บสายก็ได้ กีตาร์ที่ใช้ในวงดนตรีมี 3 ชนิด คือ

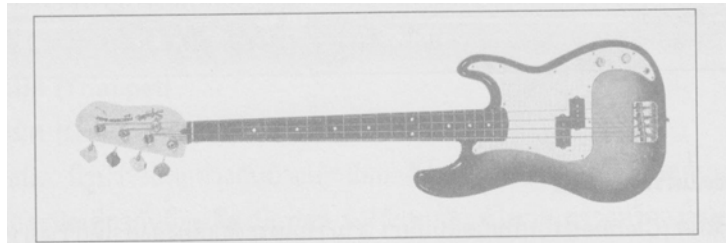
1. กีตาร์ลีดเดอร์หรือกีตาร์โซโล่ มีจำนวนสายทั้งหมด 6 สาย สายที่เล็กที่สุดคือสายที่ 1 เรียงจนถึงสายที่ 6 ใหญ่ที่สุด

กีตาร์ลีดเดอร์หรือกีตาร์โซโล่

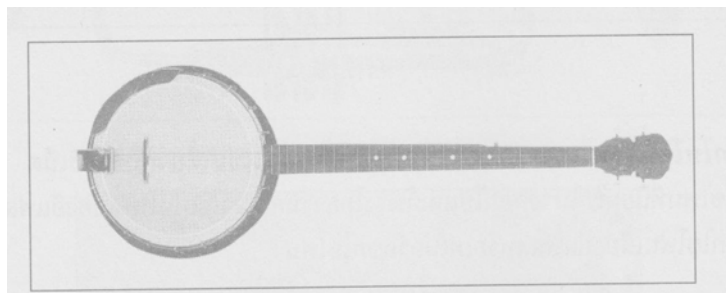
2. กีตาร์คอร์ต มีจำนวน 6 สาย เล็กที่สุดคือ สายที่ 1 ทั้งกีตาร์ลีดเดอร์และกีตาร์คอร์ตมีรูปร่างและขนาดเหมือนกัน ต่างกันเพียงวิธีการบรรเลงเท่านั้น

3. กีตาร์เบส มีลักษณะที่แตกต่างจากกีตาร์ทั้งสองชนิดและมีสายดีดเพียง 4 สายเท่านั้น

กีตาร์เบส

กีตาร์ที่ใช้ในวงดนตรีสากลทั้ง 3 ชนิด เป็นกีตาร์ที่ต้องใช้เครื่องขยายเสียงไฟฟ้าทั้งสิ้น นอกจากกีตาร์แล้ว ยังมีเครื่องดนตรีอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากที่จัดอยู่ในประเภทนี้ เช่น ฮาร์พ ลูต แบนโจ แมนดาลิน

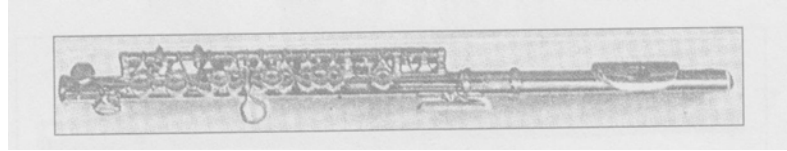
แบนโจ

2. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้ หมายถึง เครื่องดนตรีที่ใช้ลมเป่าผ่านเข้าไปในเครื่องดนตรีซึ่งทำด้วยไม้ อย่างไรก็ตาม เครื่องดนตรีประเภทนี้ในปัจจุบันได้มีการประดิษฐ์โดยใช้โลหะแทนไม้ก็มี เช่น ขลุ่ยฟิกลโค ขลุ่ยฟลูต แซ็กโซโฟน เครื่องลมไม้อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามกรรมวิธีของการเกิดเสียง คือ พวกขลุ่ย ซึ่งใช้ลมเป่าเข้าไปในรูเป่า ลำตัวเครื่องดนตรีซึ่งมีลักษณะเป็นท่อยาว ๆ เช่น ขลุ่ยฟิกลโค ขลุ่ยฟลูต อีกพวกหนึ่งคือ พวกปี่ซึ่งใช้ลมเป่าให้ผ่านลิ้น ลิ้นปี่มี 2 ชนิด คือ ชนิดลิ้นเดี่ยว เช่น คลาริเน็ต แซ็กโซโฟน ปี่ชนิดลิ้นคู่ เช่น โอโบ

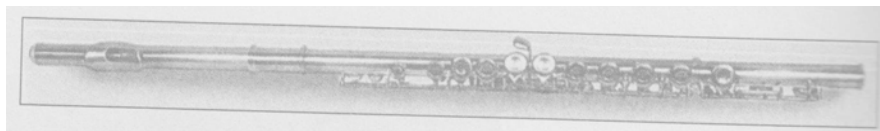
2.1 เครื่องดนตรีประเภทขลุ่ย

1) ขลุ่ยพิกโคโล เป็นขลุ่ยที่มีขนาดเล็ก ยาวประมาณ 12 นิ้ว มีเสียงสูง การเป่าขลุ่ยพิกโคโล ผู้เป่าขลุ่ยจะถือขลุ่ยให้ขนานกับพื้นเป็นแนวนอนและเป่าลมแบบผิวปากที่รูเป่าด้านหัวขลุ่ย

ขลุ่ยพิกโคโล

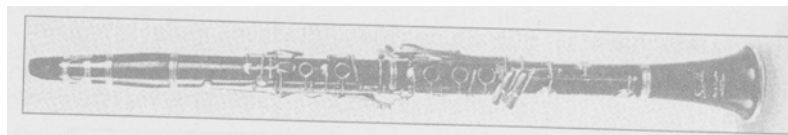
2) ขลุ่ยฟลูต ขลุ่ยฟลูตในปัจจุบันมีทั้งชนิดที่ทำด้วยไม้และชนิดที่ทำด้วยโลหะ ขลุ่ยฟลูตมีลักษณะคล้ายขลุ่ยพิกโคโล แต่มีขนาดใหญ่และยาวกว่าเท่านั้น เสียงของขลุ่ยต่ำกว่าขลุ่ยพิกโคโล วิธีการเป่าขลุ่ยทั้งสองชนิดนี้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ขลุ่ยฟลูต

2.2 เครื่องดนตรีประเภทเป่า

1) คลาริเน็ต เป็นเป่าชนิดลิ้นเดี่ยว สามารถไล่ระดับเสียงสูงต่ำได้กว้างมาก คลาริเน็ตมีหลายชนิด แต่ใช้ในวงโยธวาทิตมี 2 ขนาด คือ คลาริเน็ตขนาดเล็กเสียงอีแฟลต และขนาดใหญ่เสียงบีแฟลต

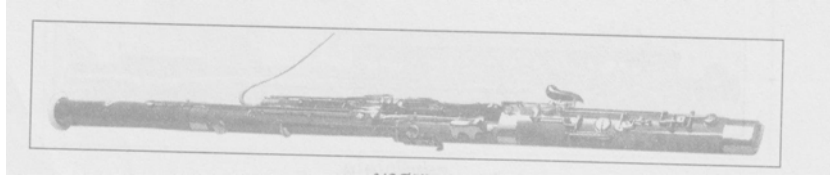
คลาริเน็ต

2) แซกโซโฟน เป็นเป่าชนิดลิ้นเดี่ยวเช่นเดียวกับคลาริเน็ต และยังเป็นเป่าที่นิยมในวงดนตรีสากล แซกโซโฟนที่นิยมใช้ในวงคอมโบและในวงโยธวาทิต คือ แซกโซโฟนเสียงอีแฟลตหรืออัลโตแซกโซโฟน ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าแซกโซโฟนเสียงบีแฟลตหรือเทเนอร์แซกโซโฟน

แซกโซโฟน

3) บาสซูน เป็นเครื่องลมไม้ตระกูลเดียวกับโอโบและอิงลิชฮอร์น แต่มีขนาดใหญ่กว่า มีเสียงต่ำกว่าและมีท่อยาวเล็ก ๆ ยื่นออกมาจากด้านข้างของตัวบาสซูน ซึ่งตรงปลายเป็นปากสำหรับเป่า

บาสซูน

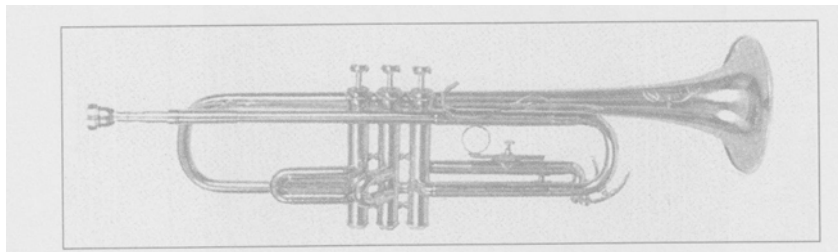
3. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง หมายถึง เครื่องดนตรีที่ใช้ลมเป่าผ่านริมฝีปากเข้าไปในที่เป่า เพื่อให้เกิดการสั่นสะเทือนเป็นคลื่น แล้วผ่านเข้าไปขยายเป็นระดับเสียงต่างๆ เข้าไปในลำตัวของเครื่องดนตรีที่ทำด้วยโลหะ เช่น ทองเหลือง เครื่องดนตรีประเภทนี้ ได้แก่ แตรชนิดต่าง ๆ เช่น แตรทรัมเป็ต แตรคอร์เน็ต แตรเฟรนช์ฮอร์น แตรทอมโบน แตรบาร์โตน แตรยูโฟเนียม แตรซูซาโฟน

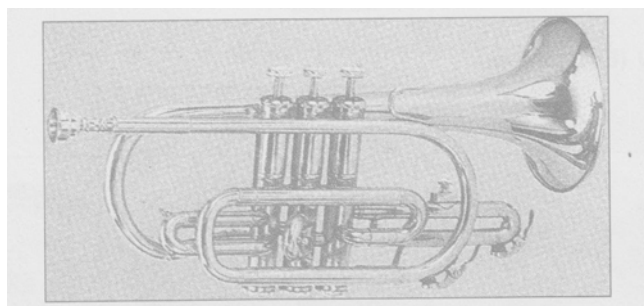
1. แตรทรัมเป็ต

2. แตรคอร์เน็ต

แตรทั้งสองชนิด มีรูปร่างแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย คือ แตรคอร์เน็ต จะมีขนาดสั้นและมีลักษณะป้อมกว่าแตรทรัมเป็ต แต่ก็มีเสียงชนิดเดียวกัน คือ เสียงบีแฟลต จึงใช้แทนกันได้ในวงแตรวงหรือวงโยธวาทิต แต่ในวงคอมโบนิยมใช้แตรทรัมเป็ตมากกว่าแตรคอร์เน็ต

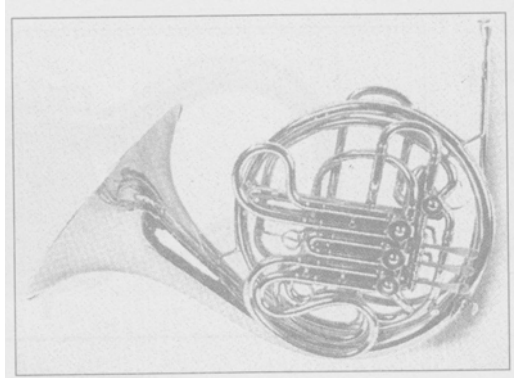

ทรัมเป็ต

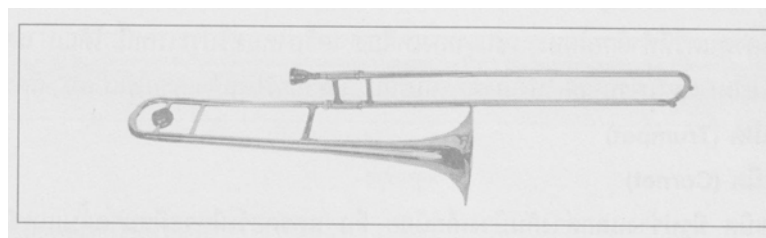
คอร์เน็ต

3. แตรเฟรนช์ฮอร์น เป็นแตรทองเหลืองที่มีท่อลมขดเป็นวง การเป่าแตรชนิดนี้ต้องหันปากลำโพงไปข้างหลัง การแต่งเสียงให้ทุ้มต่ำ หรือต้องการให้ฟังคล้ายกับอยู่ใกล้ อยู่ไกล ทำได้โดยให้ยกกำปั้นมือขวาอุดในลำโพงปากแตร

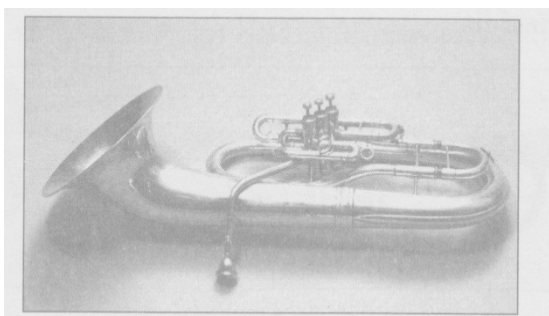
เฟรนช์ฮอร์น

4. แตรทอมโบน แตรทอมโบนมีท่อลมยาวกว่าแตรทรัมเป็ต แตรชนิดนี้มี 2 แบบ คือ แบบที่ใช้ยึดท่อลม อีกชนิดหนึ่งใช้วิธีการกดนิ้วลูกสูบ ในปัจจุบันแตรชนิดหลังนี้ยังไม่นิยมนำมาเล่นในวงดุริยางค์ เพราะขาดคุณลักษณะเสียงที่แท้จริงของแตรทอมโบน

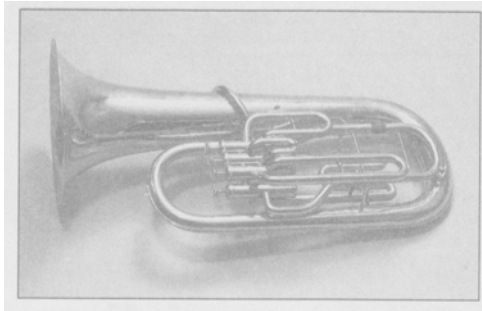
ทอมโบน

5. แตรบาริโทน

บาริโทน

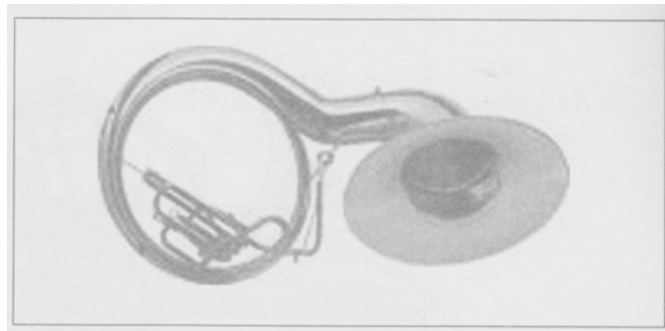
6. แตรยูโฟเนียม

ยูโฟเนียม

แตรทั้งสองชนิดนี้ อยู่ในตระกูลเดียวกัน คือ การตั้งลำตัวแตรขึ้นเอียงขวามือและลำโพงตั้งขึ้นแนวตรง

7. แตรซุซาโฟน เป็นแตรทองเหลืองรูปร่างใหญ่โต ท่อลมของแตรขดเป็นวงกลมและบานออกไปที่ละน้อยจนถึงส่วนลำโพง เนื่องจากซุซาโฟนมีขนาดใหญ่ ผู้เป่าแตรจึงต้องคล้องแตรชนิดนี้ไว้บนไหล่

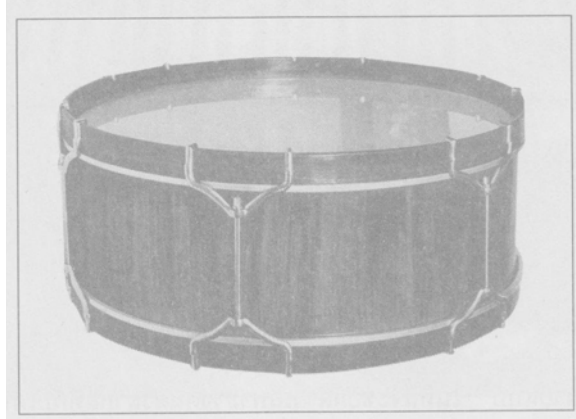

แตรซุซาโฟน

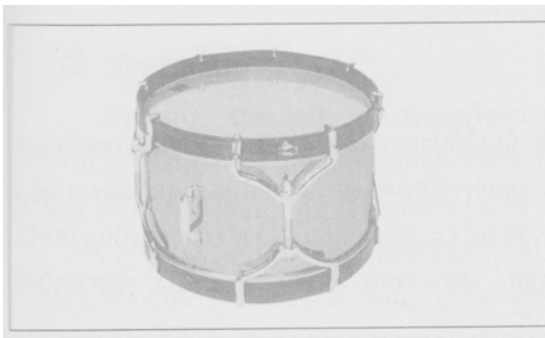
4. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะ

เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้ที่สำคัญคือ กลองชนิดต่าง ๆ เช่น

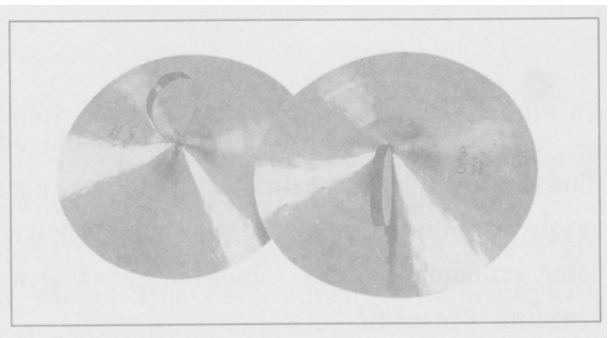
1. กลองใหญ่ ใช้ตีจังหวะในขณะเดินแถว
2. กลองสแนร์ เป็นกลองที่ใช้ตีควบคู่กับกลองใหญ่
3. กลองเทเนอร์ เป็นกลองที่ใช้ตีควบคู่กับกลองใหญ่
4. ฉาบ เป็นเครื่องตีจังหวะที่ทำด้วยโลหะผสมทองเหลือง มีเสียงกังวาน
5. เบลโลรา ทำด้วยโลหะเป็นท่อน ๆ เรียงตามลำดับเสียงสูง – ต่ำ ใช้บรรเลงทำนอง
6. กลองชุด เป็นกลองที่นิยมใช้ในดนตรีสากล เช่น วงคอมโบ วงชาโดว์

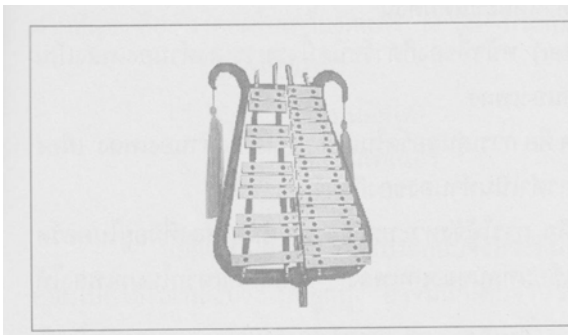
กลองใหญ่

กลองเล็ก

ฉาบ

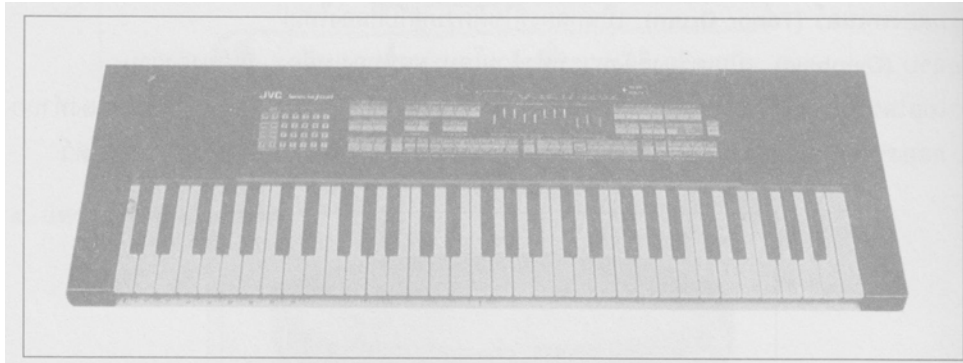
เบลไลรา

กลองชุด

5. เครื่องดนตรีประเภทมีลิมนิ้ว

เครื่องดนตรีชนิดนี้จะมีลักษณะเด่นชัดคือ มีลิมนิ้ววางเรียงกันไปตามระบบเสียง ลิมนิ้วมีสีขาวและสีดำ (เป็นลิมนิ้วที่ใช้กับเครื่องเสียง) เครื่องดนตรีที่ใช้ในวงดนตรีสากลคือ ออร์แกนไฟฟ้า นอกจากนี้ยังมีอเล็กโทน เปียโน อาร์ปิคอร์ด

คีย์บอร์ด

วงดนตรีสากล

วงดนตรีมีมากมายหลายแบบ ในที่นี่จะขอกล่าวเฉพาะวงดนตรีสากลที่พบเห็นอยู่บ้างในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในงานรื่นเริงสนุกสนานจะมีวงดนตรีชาโดว์ วงดนตรีคอมโบ มาบรรเลงประกอบการร้องเพลง นอกจากนี้ยังมีดนตรีที่ใช้บรรเลงในขบวนในขบวนแห่และการเดินสวนสนาม คือ แตรวงและวงโยธวาทิต

วงชาโดว์

วงชาโดว์ เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก แต่เดิมนิยมใช้ประกอบการร้องหรือบรรเลงเพลงสากลเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันวงชาโดว์ได้นำมาใช้บรรเลง และประกอบการร้องเพลงสากลและเพลงไทยสากลควบคู่กัน วงชาโดว์เป็นที่นิยมของหนุ่มสาวในการบรรเลงให้จังหวะเด่นรำสมัยใหม่ ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามลำดับเป็นวงสตริง วงร็อก จะนิยมเล่นจังหวะร็อก นับแต่จังหวะทวิสท์ จังหวะเชค จังหวะเจค จังหวะแมชโปเตโต จังหวะบัมพ์ จังหวะโซล จังหวะดิสโก้

เครื่องดนตรีในวงชาโดว์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย คือ กีตาร์เป็นหลัก นอกจากนี้ยังประกอบด้วยกลองชุด และออร์แกนไฟฟ้า หน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีดังนี้

1. กีตาร์ลีดเดอร์ หน้าที่ของกีตาร์ชนิดนี้ จะบรรเลงทำนองเพลงเป็นสำคัญ แต่ถ้าเป็นเพลงร้อง กีตาร์ลีดเดอร์จะบรรเลงหยอกล้อทำนองเพลง
2. กีตาร์คอร์ด หน้าที่ของกีตาร์คอร์ด คือ การเล่นคอร์ด คือ การเล่นคอร์ดในแต่ละส่วนของทำนองเพลง เสียงของกีตาร์คอร์ดจะช่วยให้เกิดความกลมกลืนของเสียงร้องหรือการดำเนินทำนองของกีตาร์ลีดเดอร์
3. กีตาร์เบส หน้าที่ของกีตาร์เบส คือ การให้จังหวะบทเพลงตามโน้ตเพลงที่มีอยู่ในคอร์ด ในบางครั้งกีตาร์เบสจะบรรเลงทำนองเพลงสั้น ๆ เพื่อทำหน้าที่เชื่อมท่อนของบทเพลง หรือสอดแทรกในบทเพลงให้สนุกสนาน
4. ออร์แกนไฟฟ้า เป็นเครื่องดนตรีที่นำมาประสมในวงเพื่อให้บทเพลงสนุกสนาน ออร์แกนสามารถดำเนินทำนองเพลงและเล่นคอร์ดไปพร้อม ๆ กันได้
5. กลองชุด กลองชุดประกอบด้วยกลองขนาดต่าง ๆ และฉาบขนาดต่าง ๆ เป็นเครื่องบรรเลงที่ขาดไม่ได้ในวงดนตรี กลองชุดจะเน้นจังหวะเพลงให้เด่นขึ้น

วงชาโดว์

วงคอมโบ

วงคอมโบ เป็นวงดนตรีขนาดเล็กที่ประกอบขึ้นด้วยเครื่องเป่า ได้แก่ ทรัมเป็ต แซ็กโซโฟน นอกจากนี้อาจมีแตรทอมโบนและขลุ่ยฟลูตเข้ามาผสมในบางโอกาส ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทเพลงและการจัดวง สำหรับเครื่องสายที่ใช้วงคอมโบ คือ กีตาร์คอร์ตและกีตาร์เบส นอกจากนี้ยังมีออร์แกนไฟฟ้าและกลองชุด

วงคอมโบ ในปัจจุบัน เป็นที่นิยมทั้งในแบบการบรรเลงเพื่อใช้ประกอบการเต้นรำลีลาศรำวง หรือใช้บรรเลงประกอบการร้องเพลง ทั้งในแบบลูกทุ่ง ลูกกรุง หรือเพลงสากล ดังจะพบเห็นวงดนตรีแบบคอมโบทั้งในภัตตาคาร สถานีสโมสรเต้นรำ การแสดงของวงดนตรีบนเวที

การจัดรูปแบบวงดนตรีคอมโบขึ้นอยู่กับการเล่นเครื่องดนตรีมาประสมวงกัน วงคอมโบที่นิยมจัดรูปแบบมากที่สุด คือ วงคอมโบ เครื่องดนตรี 7 ชิ้น ประกอบด้วย

1. ทรัมเป็ต
2. แซ็กโซโฟนอัลโต
3. แซ็กโซโฟนเทเนอร์
4. กีตาร์คอร์ต
5. กีตาร์เบส
6. ออร์แกนไฟฟ้า
7. กลองชุด

นอกจากนี้อาจมีเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ ตามสมควร เช่น ลูกแซก กลองทอม สำหรับวงดนตรี คอมโบที่ใช้ในเพลงประเภทลูกทุ่ง อาจมีนักเต้นจำนวนมากเป็นสตรีแต่งตัวสวยงามเต้นหรือทำท่าทางประกอบเพลง เป็นที่สนุกสนานเพลิดเพลินที่เรียกว่า “หางเครื่อง”

แตรวง

แตรวง หมายถึง วงเครื่องเป่าที่ทำด้วยโลหะ แตรวงมาตรฐานตามแบบต่างประเทศนั้น จะประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ได้แก่ แตรชนิดต่าง ๆ และกลุ่มเครื่องตีประกอบจังหวะ

กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ได้แก่ แตรชนิดต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น

1. แตรทรัมเป็ต
5. แตรบาริโตนหรือบาริโตน ทูบา

2. แตรคอร์เน็ต	6. แตรยูโฟเนียมหรือเทเนอร์ ทูบา
3. แตรฟลูเกลฮอร์น	7. แตรบอมบาดอนหรือเบส ทูบา
4. แตรทอมโบน	8. แตรซูซาโฟน

กลุ่มเครื่องตีประกอบจังหวะ ได้แก่

1. กลองใหญ่	4. ฉาบ
2. กลองเทเนอร์	5. เบลโลลา ซึ่งบรรเลงทำนองเพลง
3. กลองเล็ก	

อย่างไรก็ตาม แตรวงชนิดนี้อาจดัดแปลงให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีที่มีอยู่ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง เช่น กลุ่มเครื่องเป่าเสียงสูงจะใช้แตรทัมเป็ต แตรคอร์เน็ต หรือแตรฟลูเกลฮอร์น แตรเสียงกลางแต่ค่อนข้างต่ำ ได้แก่ แตรทอมโบนบีแฟลต แตรบาร์โตนบีแฟลต แตรยูโฟเนียมบีแฟลต และกลุ่มเครื่องเป่าเสียงต่ำ ได้แก่ แตรซูซาโฟน และยังมีแตรวงของชาวบ้านอีกแบบหนึ่งจะพบเห็นในชนบท แตรวงดังกล่าวนี้ใช้ในขบวนแห่นาค แห่ศพ แห่กฐิน เป็นแตรวงที่มีขนาดเล็กประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้ เช่น แตรทัมเป็ต แตรคอร์เน็ต แตรบาร์โตน แตรยูโฟเนียม ปิคลาริเน็ตบีแฟลตและบีแฟลต กลองใหญ่ กลองเล็ก ฉาบ

วงโยธวาทิต

วงโยธวาทิต แต่เดิมเป็นวงดนตรีที่ใช้สวนสนามหรือใช้บรรเลงเพลงกลางแจ้งของทหาร ตำรวจ เป็นสำคัญ ต่อมาวงโยธวาทิต ได้แพร่หลายไปตามโรงเรียนมัธยมที่มีเครื่องดนตรีจำนวนมาก จึงทำให้วงโยธวาทิตไม่จำกัดอยู่เฉพาะทหาร ตำรวจเท่านั้น

วงโยธวาทิตแตกต่างจากแตรวง คือ นอกจากจะประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าที่ทำด้วยทองเหลือง ได้แก่ แตรชนิดต่าง ๆ แล้ว ยังประกอบด้วยเครื่องเป่าจำพวกปี่และขลุ่ยชนิดต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้วงดนตรีชนิดนี้มีเครื่องดนตรีที่ให้สำเนียงแตกต่างจากพวกแตรวง ส่วนเครื่องตีประกอบจังหวะนั้น วงโยธวาทิตก็ยังคงมีอยู่เช่นเดียวกับแตรวง แผนผังการจัดวงโยธวาทิตเต็มรูปแบบประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

สรุป

เครื่องดนตรีสากล จัดแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยยึดกรรมวิธีที่ทำให้เกิดเสียงประกอบกับการพิจารณาถึงวัสดุที่นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรี การแบ่งด้วยวิธีนี้อาจแบ่งเครื่องดนตรีสากลออกเป็น 5 ประเภท คือ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะ เครื่องดนตรีประเภทมีลิ้นนิ้ว

ตอนที่ 3 ดนตรีและเครื่องดนตรี

เรื่องที่ 3.2 เครื่องดนตรีไทย

ดนตรีไทย ถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติไทยแขนงหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ดนตรีไทยสามารถแบ่งตามยุคสมัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย ในสมัยนี้มีเครื่องดนตรีไว้ใช้ครบทั้งเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า ดังนี้

- 1) เครื่องดีด ได้แก่ พิณเพียะ พิณน้ำเต้า และกระจับปี่
- 2) เครื่องสี ได้แก่ ซอสามสาย ซออู้ และซอด้วง
- 3) เครื่องตี แบ่งออกเป็น 3 จำพวกคือ เครื่องตีที่ทำด้วยไม้ ได้แก่ กรับพวง และกรับคู่ เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ มโหระทึก ข้อง ระฆัง และกังสดาล เครื่องตีที่ขึงด้วยหนัง ได้แก่ กลองมลายู กลองทัด กลองตุ้ม ตะโพน และบัณเฑาะว์

4) เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ใน ปี่ซอ แตรเขาควาย แตรสังข์ และแตรวง

2. สมัยอยุธยา มีเครื่องดนตรีครบทุกประเภททั้งเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า เหมือนสมัยสุโขทัย มีการพัฒนาทั้งรูปร่างของเครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง การผสมวง และมีเครื่องดนตรีบางชนิดเพิ่มขึ้นอีก ดังนี้

- 1) เครื่องดีด ได้แก่ จะเข้ กระจับปี่ พิณเพียะ และพิณน้ำเต้า
- 2) เครื่องสี ได้แก่ ซอสามสาย ซออู้ และซอด้วง
- 3) เครื่องตี แบ่งออกเป็น 3 จำพวกคือ เครื่องตีที่ทำด้วยไม้ ได้แก่ ระนาดเอก กรับคู่ กรับเสภา และกรับพวง เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ มโหระทึก ข้องวงใหญ่ ข้องไหม่ง ข้องคู่ และข้องชัย เครื่องตีที่ขึงด้วยหนัง ได้แก่ กลองมลายู กลองทัด กลองตุ้ม ตะโพน บัณเฑาะว์ กลองชนะ รำมะนา และโพน

4) เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ใน ปี่ซอ แตรเขาควาย แตรสังข์ และแตรวง

3. สมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยนี้ดนตรีไทยเจริญรุ่งเรืองมาก รูปร่างของเครื่องดนตรี การบรรเลง การขับร้องได้ถูกปรับปรุงจนเห็นกันในปัจจุบัน เครื่องดนตรีที่เพิ่มในสมัยนี้ ได้แก่ ระนาดทุ้ม ระนาดแก้ว ระนาดทอง ระนาดเอก ระนาดเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก กลองสองหน้า กลองมลายู ข้องวงเล็ก และอังกะลุง และได้มีการเพิ่มกลองทัดขึ้นมาอีก 1 ลูก กลองใน 2 ลูก คือ เสียงสูงกับเสียงต่ำ

วงดนตรีเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเกี่ยวกับดนตรี ซึ่งวงดนตรีจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างเสียงของดนตรีให้เกิดขึ้น โดยมีเครื่องดนตรีแต่ละชนิดเป็นองค์ประกอบ

เครื่องดนตรีของไทยประกอบด้วยเครื่องดนตรีหลายชนิด อาทิ ระนาด ข้อง กลอง ฉิ่ง ปี่ กรับ โหม่ง ซอ ขลุ่ย เป็นต้น เครื่องดนตรีแต่ละชนิดเมื่อนำมารวมกันเข้าเป็นวงดนตรีก็จะช่วยกันบรรเลงให้เกิดความไพเราะตามรูปแบบของผู้ประพันธ์ทำนองที่ได้วางเอาไว้ ในจำนวนเครื่องดนตรีทั้งหมดได้มีการแยกแยะออกมาตามวิธีการใช้ พบว่ามีอยู่ 4 แบบ คือ แบบดีด แบบสี แบบตี และแบบเป่า ซึ่งเป็น

คำพูดที่ติดปากเกี่ยวกับคนที่รักดนตรีว่า “ไปร่วมนกันดีดสีตีเป่า” ซึ่งต่อมาได้มีคนเพิ่มวิธีการใช้เข้าไปอีก 3 อย่าง คือ เขย่า ชัก และดูด

1. **เครื่องดนตรีประเภทดีด** เป็นเครื่องดนตรีที่เล่นด้วยการใช้นิ้วหรือที่ติดทำให้เกิดเป็นเสียงออกมาได้แก่ จะเข้

2. **เครื่องดนตรีประเภทสี** เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้มือหรือไม้ตีเป็นตัวทำให้เกิดเสียง ได้แก่ ซอด้วง ซอสามสาย ซอด้วง เป็นต้น

3. **เครื่องดนตรีประเภทตี** เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้มือหรือไม้เป็นตัวทำให้เกิดเสียง ได้แก่ กลอง ตะโพน ระนาด กรับ ฉิ่ง ฉาบ ฆ้อง เป็นต้น

4. **เครื่องดนตรีประเภทเป่า** เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ปากเป่าลมเพื่อให้เกิดเสียงขึ้นมา ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ เป็นต้น

ส่วนเครื่องดนตรีประเภทที่เกิดขึ้นมาใหม่ตามแนวความคิดของคนรุ่นใหม่คือ เขย่า ชัก และดูดนั้นผู้สร้างคำนิยามขึ้นมาได้ยกตัวอย่างให้ทราบว่า ประเภทเขย่า ได้แก่ อังกะลุง ประเภทชัก ได้แก่ แอคออร์เดียน และประเภทดูด ได้แก่ หีบเพลงปาก ซึ่งพอจะมีเหตุผลที่จะจัดให้เข้าอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวกได้ แต่คนไทยเราไม่นำมารวมเอาไว้ในช่วงแรกอาจจะเป็นเพราะเครื่องดนตรีดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นของคนไทยแต่เก่าก่อนนั่นเอง

เครื่องดนตรีต่างๆ ในหลายประเภทเมื่อนำมารวมอยู่เป็นวงเดียวกัน แล้วสร้างสรรค์ผลงานด้านเสียงออกมา เรียกว่า **วงดนตรี** วงดนตรีไทยมีอยู่ 3 ประเภท คือ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี

1. **วงปี่พาทย์** เป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ใช้เครื่องตีเป็นหัวใจสำคัญ โดยมีปี่จัดอยู่ในประเภทเครื่องเป่าเป็นประธานวง แล้วมีเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆ เป็นลูกกลอง ซึ่งวงปี่พาทย์นี้แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ **วงปี่พาทย์เครื่องห้า** **วงปี่พาทย์เครื่องคู่** และ**วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่** วงปี่พาทย์ทั้ง 3 ชนิดนี้ หากผู้เล่นดนตรีใช้ไม้แข็งตีก็เรียกกันว่า **วงปี่พาทย์ไม้แข็ง** แต่ถ้านักดนตรีใช้ไม้นวมตีก็เรียกว่า **วงปี่พาทย์ไม้นวม**

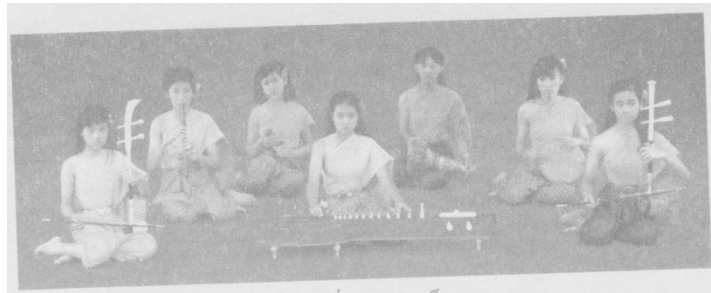
2. **วงเครื่องสาย** เป็นวงดนตรีที่เรียกตามชื่อของเครื่องดนตรีที่นำมาประกอบเข้าเป็นวง โดยมีเครื่องสายเป็นหัวใจสำคัญ และมีเครื่องเป่าเป็นตัวสนับสนุน วงเครื่องสายมีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภท คือ **วงเครื่องสายวงเล็ก** **วงเครื่องสายเครื่องคู่** **วงเครื่องสายผสม** และ**วงเครื่องสายปี่ชวา**

3. **วงมโหรี** เป็นการเรียกชื่อวงดนตรีที่นำเอาเครื่องดนตรีทุกประเภท ควบทุกหมวดหมู่มาเล่นรวมกัน คือ มีทั้งเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่ามารวมอยู่เป็นวงเดียวกัน การนำเอาเครื่องดนตรีทุกประเภทมาเล่นรวมกันเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาการของนักดนตรีที่มองเห็นจุดบอดและจุดเด่นของเครื่องดนตรีแต่ละประเภทที่เมื่อถูกนำเอาไปบรรเลงแล้วจะมีความไพเราะแตกต่างกันออกไป ก็จะนำเอาเครื่องดนตรีที่มีความไพเราะสมบูรณ์อยู่มารวมกันไว้โดยเฉพาะ วงมโหรีจึงกลายเป็นดนตรีที่ได้ชื่อว่ามีไพเราะสมบูรณ์มาก วงมโหรีมีด้วยกัน คือ **วงมโหรีวงเล็ก** **วงมโหรีเครื่องคู่** และ**วงมโหรีเครื่องใหญ่**

วงดนตรีไทยทำหน้าที่ให้ความบันเทิงกับสังคมไทยมานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ วงเครื่องสาย วงปี่พาทย์ และวงมโหรี

๑. **วงเครื่องสาย** ประกอบด้วยซอด้วง ซอด้วง จะเข้ ขลุ่ย และเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ โทน รำมะนา และโหม่ง วงเครื่องสายจำแนกตามขนาดของวงและวิธีประสมเครื่องดนตรีในวงได้ 3 ชนิด คือ

๑) วงเครื่องสายวงเล็ก ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอย่างละ 1 ชิ้น ได้แก่ จะเข้ 1 ตัว ขอด้วง 1 คัน ขอऊ 1 คัน ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า และเครื่องกำกับจังหวะ คือ โทน รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

วงเครื่องสายวงเล็ก

๒) วงเครื่องสายเครื่องคู่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอย่างละ 2 ชิ้น ได้แก่ จะเข้ 2 ตัว ขอด้วง 2 คัน ขอऊ 2 คัน ขลุ่ย 2 เล้า (ขลุ่ยเพียงออและขลุ่ยหลีบ) และเครื่องกำกับจังหวะ คือ โทน รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

วงเครื่องสายเครื่องคู่

๓) วงเครื่องสายปี่ชวา ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอย่างละ 1 ชิ้น ได้แก่ จะเข้ 1 ตัว ขอด้วง 1 คัน ขอऊ 1 คัน ขลุ่ยหลีบ 1 เล้า และเครื่องกำกับจังหวะ คือ กลองแขก ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

วงเครื่องสายปี่ชวา

๒. วงปี่พาทย์ มีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงได้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับพิธีกรรมและเพื่อการบันเทิง วงปี่พาทย์ที่ใช้เพื่อการบันเทิงใช้ได้ทั้งวงปี่พาทย์ไม้แข็ง และวงปี่พาทย์ไม้นวม

วงปี่พาทย์

๓. **วงมโหรี** จัดได้ว่าเป็นวงดนตรีที่สมบูรณ์แบบที่สุดในเรื่องเสียง เนื่องจากประกอบด้วยเครื่องดนตรีทั้งตระกูล คือ ตระกูลเสียงที่เกิดจากลม ได้แก่ ขลุ่ยเพียงออ และขลุ่ยหลีบ ตระกูลเสียงที่เกิดจากสาย ได้แก่ ซอสามสาย ซอด้วง ซออู้ และจะเข้ ตระกูลเสียงที่เกิดจากแผ่นหนัง ได้แก่ โทน รำมะนา และตระกูลเสียงที่เกิดจากวัตถุทึบตัน ได้แก่ ฆ้อง ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง อาจกล่าวได้ว่าวงมโหรีนี้เป็นการจัดประสมวงเครื่องสายและวงปี่พาทย์ไว้ด้วยกัน วงมโหรีมี 3 ขนาด คือ

๑) **วงมโหรีวงเล็ก** ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอย่างละ 1 ชิ้น ได้แก่ ซอสามสาย 1 คัน ซอด้วง 1 คัน ซออู้ 1 คัน ฆ้องวงใหญ่ 1 วง ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า และเครื่องกำกับจังหวะ คือ โทน รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

วงมโหรีวงเล็ก

๒) **วงมโหรีเครื่องคู่** ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอย่างละ 2 ชิ้น หรือเครื่องดนตรีที่เข้าคู่กัน ได้แก่ ซอสามสาย 2 คัน ซอด้วง 2 คัน ซออู้ 2 คัน จะเข้ 2 คัน ขลุ่ย 2 เล้า (ขลุ่ยเพียงออและขลุ่ยหลีบ) ระนาดเอก-ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่-ฆ้องวงเล็ก และเครื่องกำกับจังหวะ คือ โทน รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

วงมโหรีเครื่องคู่

๓) วงมโหรีเครื่องใหญ่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอย่างละ 2 ชิ้น หรือเครื่องดนตรีที่เข้าคู่กัน ได้แก่ ซอสามสาย 2 คัน ซอด้วง 2 คัน ซออู้ 2 คัน ขลุ่ย 2 เล้า (ขลุ่ยเพียงออและขลุ่ยหลีบ) ระนาดเอก-ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่-ข้องวงเล็ก ระนาดเอกเหล็ก-ระนาดทุ้มเหล็ก และเครื่องกำกับจังหวะ คือ โทน รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

วงมโหรีเครื่องใหญ่

สรุป

เครื่องดนตรีไทย ได้มีการแยกแยะออกมาตามวิธีการใช้ พบว่ามีอยู่ 4 แบบ คือ แบบดีด แบบสี แบบตี และแบบเป่า ซึ่งต่อมาได้มีคนเพิ่มวิธีการใช้เข้าไปอีก 3 อย่าง คือ เขย่า ชัก และดูด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 3 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 3

ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง

เรื่องที่ 4.1 เพลงและการขับร้องเพลงสากล

เรื่องที่ 4.2 เพลงและการขับร้องเพลงไทย

เรื่องที่ 4.3 การร้องประสานเสียง

แนวคิด

การขับร้อง เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งในทางอารมณ์ จิตใจและความรู้สึก เช่น อารมณ์รัก อารมณ์เศร้า สนุกสนาน แนนอนที่เดียวว่า เมื่อมนุษย์มีอารมณ์ต่างๆ เช่นนี้ ย่อมจะไม่แสดงอาการเฉพาะการนิ่งเฉยซึมเซาเท่านั้น แต่บางคนจะอุทานบางคนจะร้องคร่ำครวญ บางคนจะนำคำพูดมาร้องเป็นทำนองสูงๆ ต่ำๆ สิ่งเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นที่นำไปสู่บทเพลงทั้งสิ้นและเนื่องจากมนุษย์มีความฉลาด รู้จักปรุงแต่งสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น จึงได้นำบทประพันธ์ที่มีอยู่มาแต่งให้เป็นทำนองให้ไพเราะหรืออาจแต่ทำนองและบรรจุคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองนั้นๆ การขับร้องเพลงสากลและเพลงไทยมีความแตกต่างกันตามประเภทของเพลงที่ขับร้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. สามารถอธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงสากลได้
2. สามารถอธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงไทยได้
3. สามารถอธิบายความหมายของการร้องประสานเสียงได้

ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง

เรื่องที่ 4.1 เพลงและการขับร้องเพลงสากล

เพลงสากล หมายถึง บทเพลงที่แต่งขึ้นด้วยการใช้บันไดเสียงตามระบบสากล 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที และใช้เครื่องดนตรีตามแบบตะวันตกเป็นสิ่งสำคัญ เพลงสากลถ้าพิจารณาตามเนื้อหาคำร้องของเพลงแล้ว แบ่งออกเป็นหลายชนิด เช่น

1. เพลงกล่อมเด็ก (Lullaby and Nursery rhyme) เป็นเพลงพื้นบ้านที่มีอยู่ทุกชาติ ลักษณะเด่นของเพลงกล่อมเด็ก คือ เพลงสั้นๆ เหมาะแก่การจดจำเนื้อร้องได้ไม่ยาก เนื้อเพลงอาจมาจากคำกลอน บทดอกสร้อย ซึ่งไม่ทราบชื่อผู้ประพันธ์เป็นส่วนมาก เนื้อหาเพลงกล่อมเด็กส่วนมากจะให้ความหวังถ้าเด็กนอนหลับ เช่น จะพบกับนางฟ้า เป็นต้น ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก เช่น Sing a Song of Sixpences. Wiegenlied. London Bridge

2. เพลงสนุกขำขัน (Humorous and Fun Songs) เพลงชนิดนี้อาจมีคำร้องที่กล่าวถึงสัตว์เลื้อย สัตว์ป่า หรือ แต่งให้ลักษณะการร้องผลัดกันร้องวนเวียนไปมาให้สนุกสนาน บทเพลงในลักษณะนี้ เช่น The Animaln Fair. She 'll Be Comin round The mountain. Old macdonal.

3. เพลงในเทศกาลคริสต์ศาสนา (Christmas Song and Carols) เพลงชนิดนี้นิยมร้องในฤดูเทศกาลคริสต์ศาสนา เช่น Silent Night. The First Noel. Joy to the World.

4. เพลงที่มีเรื่องเล่า (Story Songs) เป็นเพลงที่แต่งขึ้นโดยอาศัยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีเพลง John Brown เล่าถึงชายร่างใหญ่ชื่อจอห์น บราวน์ ชาวรัฐเท็กซัสในสงครามกลางเมืองสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1860 เพลง Clementine เล่าถึงหญิงสาวผู้หนึ่งที่ต้องจมน้ำตายในยุคต้นทองที่แคลิฟอร์เนีย ค.ศ. 1848 -1849 นอกจากนี้ยังมีอีกหลายเพลงที่มีเรื่องราว เช่น Tom Dula (Tom Cooley) Skip To my Lou.

5. เพลงที่ใช้ประกอบการเต้น (Singing game and Action song) เพลงประเภทนี้จะมีแบบแผนท่าเต้นของตนเอง ซึ่งต้องอาศัยการฝึกหัดท่าทางประกอบ เช่น Oh Susanna. London Bridge. The More We Get Together. Shoe Fly.

ดนตรีสากลประกอบเพลงคงเคยได้ยินได้ฟังอยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นบทเพลงสั้นๆ สำหรับเด็กๆ หรือเพลงไทยสากลยอดนิยมจากวงต่างๆ ตลอดจนเพลงในพิธีการเดินแถว เดินสวนสนาม หรือเพลงมาร์ชต่างๆ คงเป็นตัวอย่างที่ได้เรียนรู้และฟังทุกวันจนเข้าใจได้ง่ายหรือจดจำได้จนสามารถร้องและบรรเลงได้ เพลงเหล่านั้นสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ บทเพลงร้องและบทเพลงบรรเลง

1. บทเพลงร้อง (Vocal music) เป็นเพลงที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน โดยเริ่มต้นจากเพลงกล่อมเด็ก (lullaby) เสียงร้องเพลงของแม่ที่ทำให้ลูกหลับอย่างมีความสุข เป็นเพลงที่มีความหมายสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของเด็กทารก ซึ่งมีอยู่ทุกชาติทุกภาษา เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงประเภทแรกที่ทำให้เกิดเพลงชนิดอื่นๆ ตามมา เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นเมือง แลพัฒนาไปเป็นเพลงชนิดต่างๆ ได้อย่างน่าพิศวง

บทเพลงร้องในยุคแรกจะมีเพียงคำร้องและทำนองเท่านั้น ยังไม่มีเครื่องดนตรีเล่นคลอประกอบ เพลงประเภทนี้เรียกว่า **อะแคปเปลล่า (a cappella)** ร้องและฟังเข้าใจง่ายแต่กินใจแม้จะไร้คำหรือวลีสั้นๆ

ปัจจุบันเราสามารถฟังบทเพลงร้องที่มีเครื่องดนตรีคลอประกอบได้มากมายหลายรูปแบบ เช่น เพลงลูกทุ่งที่มีบรรยากาศแบบชนบทแท้ หรือเพลงลูกทุ่งแบบประยุกต์ที่มีเครื่องดนตรีสากลเข้ามาช่วยให้มีสีสันเพิ่มขึ้น

1.1 เพลงไทยลูกทุ่ง เป็นเพลงที่มีวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง โดยเฉพาะจากชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการนำทำนองดั้งเดิมและคำร้องที่ฟังยากมาดัดแปลงให้เป็นที่น่านิยม

1.2 เพลงลูกทุ่งสากลหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า Country music เป็นเพลงสากลซึ่งส่วนมากเป็นภาษาอังกฤษ ได้รับอิทธิพลจากประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเป็นเพลงร้องที่ประกอบด้วยนักร้องและนักดนตรีจำนวน 2-3 คน มีเครื่องดนตรีเล่นคลอ คือ กีตาร์ แบนโจ หรือเครื่องดริที่หาได้ง่ายในแถบชนบท เพลงชนิดนี้มีคำร้องฟังง่ายและมีความหมายที่ตรงไปตรงมา เสียงประสานจากเครื่องดนตรีจะไม่ยากเพราะเป็นเพลงชาวบ้านในชนบท

1.3 เพลงไทยยอดนิยม เป็นเพลงที่เกิดขึ้นในสังคมเมืองหลวง จึงมีคนเรียกว่า **เพลงลูกกรุง** ได้รับอิทธิพลทางดนตรีจากเพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกทุ่งสากล ตลอดจนเพลงร้องจากกลุ่มประเทศอื่นๆ เช่น ลาตินอเมริกา จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น และผสมผสานกับความเจริญทางเทคโนโลยีจากตะวันตก จึงทำให้เพลงไทยยอดนิยมเป็นที่นิยมกันในหมู่วัยรุ่นและคนไทยที่มีวิถีชีวิตแบบตะวันตกไปด้วย

1.4 เพลงร้องประกอบละคร เป็นบทเพลงร้องที่แต่งขึ้นเพื่อร้องประกอบการแสดงละครเวที ละครโทรทัศน์ เพลงร้องประกอบละครจึงมีคำร้องและทำนองเพลงที่สอดคล้องกับบรรยากาศและเนื้อเรื่องของละครที่แสดง เช่น ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับอินเดีย ก็จะมีสำเนียงดนตรีแลคร้องไปทางอินเดีย เป็นต้น เพลงร้องประกอบละครที่มีชื่อเสียงของไทย ได้แก่ เพลงต้นเถิดชาวไทย เพลงเลือดสุพรรณ ซึ่งเป็นเพลงร้องประกอบละครเรื่อง “เลือดสุพรรณ” ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ

1.5 เพลงร้องอุปราการ เป็นบทเพลงร้องที่แต่งขึ้นเพื่อร้องประกอบการแสดง รวมทั้งใช้ในการดำเนินเรื่องอุปราการ จัดว่าเป็นละครเวทีที่มีองค์ประกอบในการแสดงสมบูรณ์ที่สุด เช่น ด้านการตกแต่งฉาก เครื่องแต่งตัว ภาษา ดนตรีและการขับร้อง เพลงร้องอุปราการจึงเป็นเพลงพิเศษที่มีความไพเราะ และอาจจะฟังเข้าใจยาก เพราะเป็นความงามแบบภาษากวี แต่ก็ใช่นอมตะที่เรียกว่า **คลาสสิก** นั่นเอง

2. บทเพลงบรรเลง (Instrumental music) บทเพลงที่จัดว่าเป็นเพลงคลาสสิกนั้นสามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และความสุนทรีย์ได้อย่างละเอียดอ่อนน่าอัศจรรย์ เพราะมีช่วงเสียงที่กว้าง มีความแตกต่างด้านสีสันทันของเสียงจากเครื่องดนตรีหลายประเภทที่แตกต่างกันมาก

บทเพลงบรรเลงมาตรฐานที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อให้นักดนตรีแสดงความสามารถทางดนตรีได้อย่างเต็มที่และเกิดความไพเราะนั้น ที่สำคัญได้แก่

2.1 บทเพลงโซนาตา (Sonata) เป็นบทเพลงบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีเครื่องเดียว เช่น เปียโน ก็จะเรียกว่า เปียโนโซนาตา เป็นต้น ซึ่งจะไม่ใช้เครื่องดนตรีอื่นประกอบ ยกเว้นเครื่องดนตรีที่เล่นเสียงประสานในตัวเองไม่ได้ ก็ต้องอาศัยเครื่องดนตรีอื่นที่สารภาพเสียงประสานได้ เช่น ไวโอลินนาตา ที่นอกจากเล่นด้วยไวโอลิน 1 สายแล้ว ยังต้องใช้เครื่องดนตรีอื่นคือ เปียโน ซึ่งเล่นเสียงประสานได้มาร่วมบรรเลงด้วย เป็นต้น

2.2 บทเพลงคอนแชร์โต (Concerto) เป็นบทเพลงสำหรับเครื่องดนตรีเดี่ยว 1 เครื่อง (บางบทอาจเป็น 2 หรือ 3 เครื่องก็ได้) โดยนักดนตรีเดี่ยว (soloist) เล่นประชันกับวงดนตรีตั้งแต่นขนาดแชมเบอร์ออร์เคสตราขึ้นไป วงดนตรีซึ่งควบคุมโดยผู้อำนวยเพลง (Conductor) จะสร้างเสียงดนตรีเพื่อไล่ ล้อเลียน และสนับสนุนเสียงดนตรีจากนักดนตรีเดี่ยว ทำให้บทเพลงคอนแชร์โตเป็นดนตรีที่น่าฟัง ผู้ฟังจะได้ยินเทคนิคการเล่นอารมณ์แสดงอารมณ์ทางดนตรี ตลอดจนเป็นกิริยาท่าทาง (ในกรณีที่ได้ชมการแสดง) ของผู้เล่นเดี่ยวซึ่งแสดงออกถึงการฝึกซ้อมมาอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความชื่นชมและนิยมชมชอบในความสามารถของนักดนตรี

2.3 บทเพลงโอเวอร์เจอร์ (Overture) เป็นบทเพลงที่ใช้เพื่อการโหมโรงก่อนการแสดงดนตรีหรืออุปราการ โดยผู้อำนวยเพลงเป็นผู้ควบคุมให้สมาชิกในวงดนตรีเล่นอย่างมีระเบียบวินัย มีความพร้อมเพรียงไพเราะน่าฟัง ถูกต้องตามความต้องการของนักประพันธ์เพลง (composer)

2.4 บทเพลงซิมโฟนี (Symphony) เป็นบทเพลงที่ใช้เครื่องดนตรีครบทุกประเภท คือ เครื่องสาย เครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าทองเหลือง และเครื่องกระทบ บรรเลงโดยวงซิมโฟนีที่มีจำนวนนักดนตรีตั้งแต่ 50 คน ขึ้นไป และอาจถึง 120 คน เพื่อทำให้เสียงดนตรีที่บรรเลงนั้นมีพลังหนักแน่นและครบทุกแนวประสานเสียง จัดเป็นศิลปะการตกแต่งด้วยวงดนตรี (Orchestration) ที่สมบูรณ์แบบที่สุด เครื่องดนตรีทุกประเภทมีความสลับซับซ้อนและแสดงอารมณ์ได้หลากหลายมาก ต้องอาศัยผู้อำนวยเพลงที่มีความสามารถสูงเป็นผู้นำ จึงจะสามารถทำให้เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นบรรเลงร่วมกันได้อย่างกลมกลืนและเที่ยงตรงแม่นยำ จึงจะแสดงถึงคุณภาพและมาตรฐานการแสดงออกทางศิลปะดนตรีที่ยอดเยี่ยม

การขับร้องเพลงสากล

ในการร้องเพลงสากลนั้นจะต้องเตรียมตัวก่อนเสมอเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการร้องเพลง ควรปฏิบัติดังนี้

1. ท่าทาง ควรยืนตัวตรง สุกภาพเรียบร้อย
2. การแสดงออกของอารมณ์ ควรใช้สีหน้า กริยา ให้เหมาะสมกับเพลง
3. การใช้ไมโครโฟนชนิดมือถือและชนิดตั้งได้ถูกต้อง

โดยปกติทั่วไปเสียงของมนุษย์จะมีความแตกต่างกัน บางคนเสียงสูง บางคนเสียงต่ำ เสียงแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ เสียงผู้หญิงและเสียงผู้ชาย

เสียงของผู้หญิงแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. เสียงโซปราโน (Soprano) สำหรับเสียงระดับสูง
2. เสียงเมซโซ โซปราโน (Mezzo Soprano) สำหรับระดับเสียงกลาง
3. เสียงคอนทราลโต (Contralto) สำหรับระดับเสียงต่ำ

เสียงของผู้ชายแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. เสียงเทเนอร์ (Tenor) สำหรับระดับเสียงสูง
2. เสียงบาริโทน (Baritone) สำหรับระดับเสียงกลาง
3. เสียงเบส (Bass) สำหรับระดับเสียงต่ำ

ลักษณะการขับร้องเพลงสากล

การขับร้องเพลงสากล สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การร้องเดี่ยวและการร้องหมู่

1. การขับร้องเดี่ยว เป็นสิ่งสำคัญมาก และเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การร้องหมู่ การร้องเดี่ยวผู้ร้องจะต้องร้องให้ถูกต้องทั้งทำนองเพลง จังหวะ และจดจำเนื้อเพลงให้แม่นยำ การขับร้องเพลงเดี่ยวมี 2 แบบ คือ

1. การขับร้องเดี่ยวที่มีดนตรีประกอบ
2. การขับร้องเดี่ยวที่ไม่มีดนตรีประกอบ

2. การขับร้องหมู่ เป็นการขับร้องเพลงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

คือ

1. การขับร้องเพลงหมู่แบบไม่ประสานเสียง
2. การขับร้องเพลงหมู่แบบประสานเสียง

ในการขับร้องเพลงนั้นจะต้องมีการเตรียมตัวก่อนเสมอเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการร้องเพลง แก่ตนเอง ข้อปฏิบัติในการขับร้องมีดังนี้

1. ท่าทาง ควรยืนตัวตรง สุกภาพเรียบร้อย
2. การแสดงออกของอารมณ์ ควรใช้สีหน้า กริยา ให้เหมาะสมกับเพลง
3. การใช้ไมโครโฟนชนิดมือถือและชนิดตั้งได้ถูกต้อง

ในการร้องเพลงหรือการพูดนั้นต้องอาศัยเส้นเสียงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเส้นเสียงเป็นแหล่งกำเนิดของเสียงโดยตรง เส้นเสียงมีสีขาวนวล ยาวประมาณ $\frac{1}{2}$ นิ้ว ยื่นเป็นปีกออกมาสองข้างของปากหลอดลม ถ้าเส้นเสียงเกิดชำรุด หรือขาดจะทำให้เราพูดไม่ได้ แต่ถ้าเป็นการขับร้องเพลงนั้น

เราต้องเปล่งเสียงให้แรงกว่าการพูด ถ้าต้องการขับร้องเพลงได้ดี และให้เกิดความไพเราะต้องอาศัยอวัยวะบางส่วนมาช่วยในการขยายเสียง ได้แก่

1. โพรงกลวงในกะโหลกศีรษะใช้สำหรับระดับเสียงสูง
2. โพรงกลวงในแถบลำคอ ในปาก และโหนกแก้ม สำหรับเสียงระดับกลาง
3. โพรงกลวงในทรวงอก สำหรับระดับเสียงต่ำ

การฝึกพื้นฐานในการฟังและการออกเสียง

1. ครูเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนออกเสียง “ลา” แทนชื่อของตัวเองของตัวโน้ตตามเสียงดนตรีที่ได้ยิน เช่น เสียงโด เร มี ฟา ซอล ลา และที โดยฝึกออกเสียงตัวโน้ตครั้งละ 1 ตัว จนคล่องจึงฝึกขึ้นต่อไป
2. ครูเปลี่ยนเล่นคีย์บอร์ดจากเสียงเดียวมาเป็นคู่เสียงต่างๆ เพื่อให้นักเรียนฝึกร้อง เช่น โด-เร, โด-มี, โด-ซอล, โด-ลา, เร-มี, มี-ฟา, ฟา-ซอล, ซอล-ลา ให้นักเรียนฝึกออกเสียงตามชื่อของตัวโน้ต ดังนี้

The diagram illustrates a musical exercise for finger training and scale runs. It consists of two rows of dot patterns, each labeled 'รูด้านหลัง (นิ้วหัวแม่มือ)' (Back view (thumb)). The top row shows a sequence of dots for the right hand, and the bottom row shows a sequence for the left hand. Below the dot patterns is a musical staff with notes corresponding to the scale. The notes are labeled with their letter names: C#, D, D#, E, F, F#, G, G#, A, A#, B, C, D. The notes are arranged in a sequence that corresponds to the dot patterns above them.

นอกเหนือไปจากบทเพลงที่จัดว่าเป็นเพลงบรรเลงมาตรฐานแล้ว นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาได้มีบทเพลงแนวใหม่ๆ เกิดขึ้นและเป็นที่นิยมกันจนทุกวันนี้ เช่น

1. ดนตรีแจ๊ส (Jazz Music) เป็นดนตรีที่เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยชาวอเมริกันผิวดำเป็นผู้คิดริเริ่มใช้รูปแบบและจังหวะที่อิสระ สนุกสนาน และขึ้นจังหวะ (Syncopation) มีทำนองดนตรีสำเนียงแบบแอฟริกัน และพัฒนามาจากเพลงบลูส์ (Blues) และเรก ไทม์ (Regtime) บางตอนของเพลงอาจแต่งขึ้นพร้อมกันกับการเล่นสด เรียกว่า “การด้น” ดนตรีประเภทนี้มีทั้งที่เป็นบทเพลงร้องและบทเพลงบรรเลง

2.ดนตรี (Rock Music) เป็นดนตรีรากฐานดั้งเดิมของดนตรีอเมริกัน มีแบบฉบับและหลักของเสียงดนตรีซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะ เนื้อหาดนตรีแสดงถึงอารมณ์ดิบของมนุษย์ มีส่วนประกอบของความรุนแรงเร้าร้อนทั้งลีลาท่าเต้น แฟชั่นการแต่งกายและทรงผมแบบแปลกๆ ได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่น ดนตรีร็อก พัฒนาและนิยมมาตั้งแต่ ค.ศ. 1952

3. ดนตรีร่วมสมัย (Contemporary) เป็นดนตรีที่เกิดขึ้นในยุคปลายศตวรรษที่ยี่สิบ มีหลักการสร้างผลงานดนตรี ไม่ว่าจะเป็นบทเพลงร้องหรือบทเพลงบรรจงจากทฤษฎีต่างๆ เช่น ทางคณิตศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา หลักปรัชญา แนวความคิดที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นต้น ดังนั้นบทเพลงบางบทเพลงจึงฟังเข้าใจยาก หากมิได้ศึกษาติดต่อตามอย่างเข้าใจและชื่นชมด้วยศิลปินนักดนตรีที่มีชื่อเสียง ได้แก่ คาร์ลไฮนซ์ สต็อก เฮาเซน (Karlheinz stockhausen) เซอร์ ไมเคิล ทิพเพ็ตต์ (Sir Micheal Tippett) และจอห์น เคจ (John Cage) เป็นต้น

สรุป

เพลงสากล หมายถึง บทเพลงที่แต่งขึ้นด้วยการใช้บันไดเสียงตามระบบสากล 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที และใช้เครื่องดนตรีตามแบบตะวันตกเป็นสิ่งสำคัญ เพลงสากลถ้าพิจารณาตามเนื้อหาคำร้องของเพลงแล้ว แบ่งออกเป็นหลายชนิด เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงสนุกขำขัน เพลงในเทศกาลคริสต์ศาสนา เพลงที่มีเรื่องเล่า เพลงที่ใช้ประกอบการเต้น ในการร้องเพลงสากลนั้นจะต้องเตรียมตัวก่อนเสมอเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการร้องเพลง ควรยืนตัวตรง สุกภาพเรียบร้อย ใช้สีหน้า กริยา ให้เหมาะสมกับเพลงใช้ไมโครโฟนชนิดมือถือและชนิดตั้งได้ถูกต้อง

ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง

เรื่องที่ 4.2 เพลงและการขับร้องเพลงไทย

เพลงไทย เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติเช่นเดียวกับนาฏศิลป์และศิลปกรรมอีกหลายอย่าง ในปัจจุบันเรื่องของเพลงไทยเป็นสิ่งที่น่าห่วงใย ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความนิยมน้อย เห็นว่าการร้องเพลงไทย การฟังเพลงไทยเป็นเรื่องไม่ทันสมัย และกลับให้ความสนใจกับเพลงประเภทอื่นมากกว่า ถ้าคนไทยส่วนใหญ่ไม่สนใจ ไม่ยอมรับและสนับสนุนเพลงไทยแล้ว ในไม่ช้าเพลงไทยจะต้องสูญสลายไปจากสังคมไทย ซึ่งหมายถึงว่าชาติเรากำลังสูญเสียเอกลักษณ์ไปอย่างหนึ่งด้วย

เอกลักษณ์ของชาติเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความเป็นชาติ และยังแสดงให้เห็นถึงมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากการสะสมและการถ่ายทอดของบรรพบุรุษมาจนถึงทุกวันนี้ การขับร้องเพลงไทยเป็นเรื่องที่ยากลำบากอยู่บ้างในการฝึกหัด แต่ถ้าหากทุกคนเห็นคุณค่าเรื่องนี้ และให้ความสนใจฟัง หรือ หัดขับร้องเพลงง่ายๆ ไปทีละน้อยแล้ว ความรักในศิลปะประเภทนี้ก็จะเกิดการปลูกฝังขึ้นและถ่ายทอดสืบต่อเนื่องได้

ความหมายของการขับร้องเพลงไทย

การขับร้อง เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งในทางอารมณ์ จิตใจและความรู้สึก เช่น อารมณ์รัก อารมณ์เศร้า สนุกสนาน แนนอนทีเดียวว่า เมื่อมนุษย์มีอารมณ์ต่างๆ เช่นนี้ ย่อมจะไม่แสดงอาการ เฉพาะการนิ่งเฉยซึมเซาเท่านั้น แต่บางคนจะอุทานบางคนจะร้องคร่ำครวญ บางคนจะนำคำพูดมาร้อง เป็นทำนองสูงๆ ต่ำๆ สิ่งเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นที่นำไปสู่บทเพลงทั้งสิ้นและเนื่องจากมนุษย์มีความฉลาด รู้จักปรุงแต่งสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น จึงได้นำบทประพันธ์ที่มีอยู่มาแต่งให้เป็นทำนองให้ไพเราะหรือ อาจแต่งทำนองและบรรจุคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองนั้นๆ

ด้วยวิธีการแต่งเพลงลักษณะต่างๆ ดังได้กล่าวมานี้ ทำให้มีคำหลายคำที่เกี่ยวข้องและ หมายความว่าถึงเพลง เช่น คำว่า “ขับลำ” ขับเพลง” หรือ “ร้องเพลง” อย่างไรก็ตามคำที่เด่นมากคือ คำว่า “ลำ” และคำว่า “เพลง” ซึ่งจะขออธิบายโดยสรุป กล่าวคือ

คำว่า “ลำ” นั้นหมายถึงเพลงที่มีทำนองซึ่งเกิดมาจากความสูง ต่ำ ของเสียงถ้อยคำ ในด้าน จังหวะก็ไม่เด่นชัดแน่นอน ลักษณะของการขับลำ เช่น แอ่วต่างๆ และเสภา

คำว่า “เพลง” นั้นมีทำนองซึ่งเกิดจากการประพันธ์หรือแต่งขึ้นไว้ มีคำร้องที่มีความเหมาะสม กับทำนองเพลงการจะเคร่งครัดทำนองเพลง แม้ว่าเสียงของคำร้องจะขัดกับทำนองอยู่บ้าง แต่ผู้ร้อง จะต้องใช้เทคนิคในการร้องทำนองและคำร้องให้กลมกลืนกัน นอกจากนี้เพลงยังมีจังหวะที่ดำเนินไป อย่างสม่ำเสมอ

เพลงไทย เป็นเพลงที่มีทำนอง มีจังหวะ มีคำร้อง มีทำนองเป็นส่วนประกอบสำคัญ การร้อง เพลงไทยจึงต้องรู้จักใช้วิธีต่างๆ ซึ่งจะกล่าวในโอกาสต่อไป

การร้องเพลงแบบต่างๆ

การร้องเพลงไทยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การร้องอิสระหรือร้องโดยลำพัง หมายถึง การร้องเดี่ยวโดยปราศจากวงดนตรี อาจเป็น การร้องคนเดียวหรือร้องเป็นหมู่เป็นกลุ่ม การฝึกหัดร้องลักษณะนี้ควรหัดร้องเพลงที่มีทำนองง่ายๆ

เอื่อนน้อย ได้แก่ เพลงประเภทชั้นเดียวต่อมาจึงฝึกหัดร้องเพลงประเภทสองชั้น และเพลงประเภทสามชั้นตามลำดับ

2. การร้องประกอบดนตรี คือ การร้องที่มีเครื่องดนตรีเข้ามาบรรเลง มีทั้งการร้องรับร้องส่ง ร้องคลอ ร้องเคล้า ฯลฯ

3. การร้องเพลงประกอบการแสดง คือ การร้องร่วมกับการแสดง ผู้ร้องจะต้องร้องให้สอดคล้องกับอารมณ์ของตัวแสดง เพื่อให้ผู้ชมการแสดงเกิดอารมณ์ตามท่าทางและบทร้องนั้นๆ

บทเพลงเพื่อความบันเทิง

บทเพลงเพื่อความบันเทิง คือ บทเพลงทุกชนิดทุกประเภทที่บรรเลงและขับร้องด้วยวงดนตรีใดก็ตาม ยกเว้นบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมและบรรเลงด้วยวงดนตรีชนิดพิเศษ ทั้งส่วนที่เป็นพิธีกรรมของหลวงและของราษฎร์ บทเพลงเกร็ด ดังจะกล่าวโดยสังเขปดังต่อไปนี้

๑. เพลงโหมโรง ในการบรรเลงดนตรีตามงานต่าง ๆ ต้องมีการโหมโรงเพื่อบูชาครู นอกจากนั้นก็เพื่ออุ่นเครื่องนักดนตรี เชิญชวน และต้อนรับผู้มาฟังดนตรี

๒. เพลงดับ เป็นเพลงชุดที่รวมหลายเพลงเข้าด้วยกัน จะมีการขับร้องหรือไม่ก็ได้ดับเรื่องจะถือเนื้อเรื่องเป็นใหญ่ ส่วนดับเพลงจะถือทางดนตรีเป็นใหญ่

๓. เพลงเถา คือเพลงติดต่อกันสามอัตราจังหวะขึ้นไป โดยเริ่มต้นจากอัตราจังหวะสามชั้นตามด้วยสองชั้นและชั้นเดียว ถ้ามีการบรรเลงต่อท้ายด้วยเพลงหางเครื่องที่เข้าชุดกันมักจบด้วยลูกหมดเสมอ (เร็วมากแล้วหยุดทันที) เพลงเถาเพลงหนึ่งจะมีที่นอนก็ได้

๔. เพลงใหญ่ ใช้เรียกบทเพลงที่มีหลายท่อนติดต่อกัน ซึ่งอาจจะอยู่ในอัตราจังหวะเดียวกันหรือในรูปเพลงเถาก็ได้ บทเพลงประเภทนี้ศัตกวีประพันธ์ขึ้นในรูปแบบเฉพาะที่เรียกว่า หอยยประกอบด้วยลีลาของลูกล่อลูกขัด และบรรเลงผันแปรไปตามบันไดเสียงต่างกันเสมอ

๕. เพลงเดี่ยว คือ บทเพลงที่ใช้บรรเลงเพื่อแสดงฝีมือของนักดนตรี โดยบรรเลงทางเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีที่ตนถนัด อาจจะมีการขับร้องประกอบหรือไม่ก็ได้ เพลงเดี่ยวอาจจะเป็นเพลงท่อนเดี่ยว หลายท่อน หรือเพลงเถาก็ได้ โดยทั่วไปการบรรเลงเพลงเดี่ยวแต่ละท่อนมักจะบรรเลงสองเที่ยวเที่ยวแรกดำเนินทำนองห่าง ๆ เรียกว่า ทางหวาน หรือทางโอด ส่วนเที่ยวที่สองดำเนินทำนองเต็ม ๆ เรียกว่า ทางเก็บหรือทางพัน โดยมีทำนองหลักทำนองเดียวกันกับทางหวานแต่ก็มีเพลงเดี่ยวบางเพลงหรือบางเครื่องดนตรีที่มีกฎเกณฑ์เฉพาะในการบรรเลงเดี่ยวแตกต่างกันออกไปจากนี้ เช่น ระนาดเอกมักจะบรรเลง 4 เที่ยว ด้วยเทคนิคลีลาที่ต่างกัน เพลงเดี่ยวที่ควรรู้จัก เช่น พญาโศก ลาวแพน นกขมิ้น เป็นต้น

๖. เพลงลา การบรรเลงดนตรีไทยเมื่อการแสดงสุดท้ายจะบรรเลงด้วยเพลงลา เพลงลาเป็นเพลงที่มีความหมายว่าจำเป็นจะต้องจากไปทั้งที่ไม่อยากจะไปคือยังมีความอาลัยอาวรณ์ โดยมีรูปแบบของเพลงเป็นพิเศษคือ เป็นเพลงที่มีคำว่า “ดอก” หรือการว่าดอก เช่น เมื่อนักร้องร้องว่า “ดอกเอ๋ย เจ้าดอกสวาท หัวใจจะขาดเสียแล้วเอ๋ย” เครื่องดนตรีชิ้นใดชิ้นหนึ่งที่เหมาะสมก็จะบรรเลงเลียนเสียงร้องของนักร้องให้ใกล้เคียงที่สุด ถ้าเป็นวงปี่พาทย์ไม่แข็งก็จะใช้ปี่ในวงมโหรีนิยมใช้ซอสามสาย วงเครื่องสายอาจจะเป็นซออู้ เพลงลาที่รู้จักกันดีก็คือ เพลงพระอาทิตย์ชิงดวงและเพลงเต่ากินผักบุ้ง

๗. เพลงเกร็ด คือเพลงชนิดที่ไม่สามารถจัดเข้าประเภทเพลงดังกล่าวข้างต้นได้ มักเป็นเพลงย่อย ๆ อาจจะเป็นเพลงสามชั้น สองชั้น หรือชั้นเดียวเพียงท่อนเดียว หรือมากกว่าก็ได้ เช่น เพลงเขมรไทรโยคสามชั้น ลาวดำเนินทราย แม้แต่เพลงร้องของละคร เช่น เขมรไล่ควาย หางเครื่อง

คางคกปากสระ ค้างคาวกินกล้วย การนำท่อนใดท่อนหนึ่งของเพลงตับ เพลงเถา หรือเพลงเรื่องมาบรรเลงเป็นเอกเทศก็ถือว่าเพลงที่บรรเลงอยู่ในประเภทเพลงเกร็ด

การขับร้องเพลงไทยเดิม

เพลงไทยเดิมมีลักษณะเฉพาะตัวที่มีความไพเราะน่าฟังมาก แต่ในการขับร้องให้ได้ดั่งนั้นมีหลักเกณฑ์อยู่ดังต่อไปนี้

❖ หลักเกณฑ์ในการขับร้องเพลงไทยเดิม

การขับร้องเพลงไทยเดิมนั้นมีหลักเกณฑ์และวิธีการอยู่หลายอย่าง อุปกรณ์สำคัญที่ใช้ในการขับร้องล้วนแต่เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวเราทั้งสิ้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ “เสียง” นอกจากนั้นยังมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ อีกมาก การที่จะเป็นนักร้องที่ดีและมีความสามารถจึงควรยึดหลักปฏิบัติดังนี้

1. ผู้ร้องจะต้องมีใจรักในด้านนี้และมีเสียงดี
2. มีความจำที่ดี
3. เริ่มหัดร้องเพลงจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มต้นจากเพลง 2 ชั้นที่ไม่มีการเอื้อนหรือมีเอื้อนน้อยที่สุดประมาณ 2-3 เพลง แล้วจึงหัดร้องเพลง 2 ชั้นอย่างง่าย ปานกลางและค่อนข้างยากขึ้นตามลำดับ แล้วจึงหัดเพลง 3 ชั้นในชั้นต่อไป
4. ร้องเพลงให้มีจังหวะที่แน่นอนและถูกต้อง สามารถรู้ว่าการร้องตอนใดลงจังหวะฉับหรือฉับ
5. ร้องให้ตรงกับระดับเสียง
6. รู้จักใช้เสียงสูง – ต่ำได้อย่างถูกต้อง เช่น ตอนใดเสียงไม่สามารถจะร้องให้สูงขึ้นไปได้อีกแล้ว ก็ให้หลบเสียงเป็นเสียงต่ำ (คู่แปด) โดยการผ่อนเสียงเดิมให้ค่อยๆ เบาลงมาหาเสียงต่ำหรือถ้าตอนใดเสียงร้องนั้นจะต้องต่ำลงไปอีก แต่เสียงของเราไม่สามารถจะต่ำลงไปได้อีก ก็ร้องหักเสียงให้ขึ้นสูงด้วยวิธีการเช่นเดียวกัน
7. รู้วิธีผ่อนและถอนลมหายใจ โดยผ่อนและถอนลมหายใจตรงจังหวะหยุดเพียงนิดหนึ่งพอควรเท่านั้น เพราะถ้าไปผ่อนหรือถอนลมหายใจผิดที่แล้ว เสียงหรือทำนองที่ควรจะติดต่อกันจะขาดหายหรือห้วนไป ทำให้เพลงขาดความไพเราะ
8. รักษาระดับเสียงทุกเสียงให้คงที่ โดยผู้ร้องจะต้องจำเสียงเดิมได้ ไม่ปล่อยให้เสียงร้องนั้นต่ำหรือสูงกว่าเดิมจนกว่าจะเปลี่ยนทำนองใหม่
9. ร้องเพลงให้มีเนื้อร้องที่ชัดเจนและถูกต้องทั้งพยัญชนะและสระ การออกเสียงตัว ร หรือ ล ต้องชัดเจนที่ใดเสียงยาวก็ทอดเสียงร้องให้ช้า คำใดเสียงสั้นก็ร้องเร็วเพื่อความไพเราะและความเหมาะสม
10. คำร้องที่มีหลายพยางค์ควรร้องรวมให้เป็นคำเดียวกันเพื่อความหมายที่ชัดเจน เว้นแต่จำเป็นหรือชัดทำนองเพลงจริงๆ จึงค่อยแยกออกจากกัน
11. คำร้องที่บรรจุในทำนองเพลงภาษาต่างๆ อนุโลมให้ร้องไปตามทำนองเพลงได้ ไม่ต้องร้องให้ชัดเหมือนการร้องในทำนองไทย เพราะถ้าจะร้องออกเสียงให้ชัดเจนก็จะขัดกับทำนองเพลง ทำให้เพลงนั้นหมดความไพเราะ
12. ผู้ร้องควรฝึกหายใจยาวๆ เพราะในการร้องเพลงไทยเดิมนั้นต้องใช้ลมหายใจมาก การเอื้อนต้องเอื้อนให้เสียงติดต่อกัน

❖ การใส่อารมณ์ในการขับร้องเพลงไทยเดิม

เรื่องของอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการขับร้อง เพื่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจและเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับบทประพันธ์นั้น ๆ ด้วยการใส่อารมณ์ตามบทร้อง ก่อนที่เราจะใส่อารมณ์ลงในบทร้อง เราจะต้องพิจารณาบทประพันธ์ที่จะใช้เป็นบทร้องนั้นเสียก่อนว่าให้ความรู้สึกอย่างไร เช่น อารมณ์รัก อารมณ์เศร้า อารมณ์สนุกสนาน

❖ ตำแหน่งเสียงในการขับร้องเพลงไทยเดิม

การขับหรือการร้องย่อมมีตำแหน่งที่ส่งเสียงออกมาหลายแห่ง ทั้งนี้เพื่อให้การขับร้องมีความไพเราะถูกต้องและชัดเจน ตำแหน่งที่ส่งเสียงเหล่านี้ กล่าวโดยย่อมี 5 ตำแหน่งด้วยกัน คือ

1. คอ เป็นตำแหน่งที่ใช้ในการร้องที่มีเสียงต่ำ และออกเสียงสระบางตัว เช่น สระอา สระอุ สระโอ สระออ
2. เพดานปาก เป็นตำแหน่งที่ออกเสียงพยัญชนะบางตัว เช่น พยัญชนะในวรรณคดี
3. ริมฝีปาก เป็นตำแหน่งนี้ใช้ในการขับร้องเพลงไทยเดิมมากที่สุด เพราะวิธีการขับร้องเพลงไทยเดิมต้องใช้เสียงที่ออกมาจากปากโดยตรงและออกเสียงพยัญชนะบางตัว เช่น พยัญชนะในวรรณคดี
4. ฟัน ตำแหน่งนี้จะรวมปุ่มเหงือกและไรฟันด้วย เป็นตำแหน่งที่ออกเสียงพยัญชนะในวรรณคดีและพยัญชนะในเศวตวรรค
5. จมูก ตำแหน่งนี้ใช้ในการขับร้องเพลงไทยเดิมมากเหมือนกัน แต่ในการขับร้องจะต้องระวังไม่ให้เสียงออกทางจมูกมากเกินไป จะทำได้ก็เพียงอนุโลมเท่านั้น เสียงที่ออกจากจมูกมักจะเป็นเสียงเอื้อนและเสียงสระบางตัว เช่น สระอี สระอือ

อวัยวะที่ช่วยในการขยายเสียง

1. โพร่งในกะโหลกศีรษะสำหรับระดับเสียงสูง
2. ในแถบลำคอ ในปาก และโหนกแก้มสำหรับระดับเสียงกลาง
3. โพร่งในทรวงอกสำหรับระดับเสียงต่ำ

❖ การขับร้องเดี่ยวและขับร้องหมู่ของเพลงไทยเดิม

1. **การขับร้องเดี่ยว** ผู้ขับร้องจะต้องระวังหลักการร้องอย่างเคร่งครัด ต้องมีความแม่นยำในทำนองเพลง มีความกล้าหาญไม่สะทกสะท้าน รู้จักตกแต่งทำนองลีลาให้ไพเราะขึ้นตามความสามารถและน้ำเสียงของตนได้

2. **การขับร้องหมู่** เป็นการขับร้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้ขับร้องนอกจากจะปฏิบัติตามหลักการร้องและประเภทของการขับร้องแล้ว ผู้ร้องทุกคนจะต้องคำนึงถึงความพร้อมเพรียงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ร้องทุกคนจะร้องคำนึงถึงความพร้อมเพรียงเป็นสิ่งสำคัญ จะตกแต่งทำนองหรือลีลาให้แตกต่างไปจากที่ปรับปรุงไว้ไม่ได้ การหลบเสียงสูงต่ำ การแบ่งถ้อยคำก็ต้องเป็นไปเหมือนกันหมดทุกคนและจะต้องแม่นยำในทำนองทางร้องเป็นอย่างดี

ข้อควรระวังในการขับร้อง

ในการขับร้องเพลงไทยทุกประเภท ผู้ขับร้องควรระมัดระวัง ดังต่อไปนี้

1. ก่อนมาร้องเพลง ผู้ร้องไม่ควรมัวอารมณ์ดีเกรียติมาจากที่อื่น ไม่ควรมีความวิตกกังวลในการร้องมากเกินไปสิ่งเหล่านี้จะทำให้ใบหน้า น้ำเสียง ผิดปกติ

2. การแต่งกาย อย่าแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่คับหรือรัดรูปทรง เพราะจะทำให้การขยายตัวของปอดและลำคอไม่สะดวกในขณะที่ร้องเพลง การแต่งชุดเครื่องแบบนักศึกษาเป็นชุดที่เหมาะสมที่สุดและยังเป็นการเชิดชูสถานศึกษาของตน นอกจากนี้ก็อาจแต่งชุดไทยแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับงานที่จัดขึ้น การแต่งตัวเรียบร้อยแสดงถึงผู้ร้องเพลงมีมารยาทได้รับคำแนะนำสั่งสอนจากครูบาอาจารย์หรือผู้ปกครอง และยังถือว่าเป็นการให้เกียรติแก่งานที่จัดขึ้นแก่ผู้ฟังผู้ชมด้วย

3. ท่าทางในการร้องเพลง การร้องเพลงไทยร่วมกับวงดนตรีไทยนั้น มักจะนั่งพับเพียบกับพื้น ซึ่งจะต้องฝึกหัดให้เคยชินกับการนั่งชนิดนี้ การวางท่าทางเป็นสิ่งที่สำคัญมาก คือตัวตรงแต่ไม่เกร็ง วางแขนและมือให้อยู่บนตักในอาการเรียบร้อย

นอกจากการนั่งพับเพียบแล้วยังมีท่านั่งบนเก้าอี้ ผู้ร้องจะต้องยึดตัวให้ตรงตามธรรมชาติ อย่างอหลังท่อนหลัง หันหน้าตรง อย่าก้มหน้าหรือแหงนหน้าจนเกินไป วางเท้าให้ราบพื้น ไม่ควรนั่งเขย่งเท้า งอเท้าหรือไขว่ห้าง มือทั้งสองข้างวางที่หน้าตัก

ในการร้องเพลงไทยนั้น ดังได้กล่าวแล้วว่า ความรู้สึกของเพลงอยู่ที่การใช้น้ำเสียงเป็นสำคัญ ดังนั้น การสร้างความรู้สึกทางกายในขณะที่ขับร้อง เช่น การเอียงคอ ก้มเงย กลอกหน้า หัวเราะ ร่าเริงเกินไป จึงไม่เหมาะสมไม่ควรกระทำเพราะถือว่าอากัปกิริยาเช่นนั้นเป็นลักษณะของผู้แสดง ไม่ใช่ลักษณะของผู้ขับร้อง

4. การใช้ไมโครโฟน การร้องเพลงในปัจจุบันมักใช้ไมโครโฟนเป็นส่วนมากและเป็นหน้าที่ของผู้ร้องในการจัดและปรับไมโครโฟนให้พอดีพองาม และเกิดผลดีต่อการร้องของตน การจัดและปรับไมโครโฟนต้องกระทำอย่างไม่ชักช้าและไม่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนผู้ฟังผู้ชม จนน่ารำคาญและเสียมารยาทไป ในลักษณะที่ผู้ร้องอยู่บนเวทีที่มีระดับสูงกว่าผู้ฟัง ควรปรับให้ไมโครโฟนเอียงระดับ 45 องศา ให้ความสูงปลายไมโครโฟนอยู่แนวริมฝีปากกลาง การปรับไมโครโฟนเช่นนี้จะทำให้ผู้ที่ต่ำกว่าเวทีเห็นใบหน้าผู้ร้องในขณะที่ร้องเพลง ควรฟังเสียงของตนจากลำโพง ถ้าเสียงค่อยก็เข้าใกล้ไมโครโฟนถ้าเสียงดังเกินไปก็ถอยห่างจากไมโครโฟน การร้องเพลงไทยร่วมกับวงดนตรีไม่ควรถือไมโครโฟน แต่ควรใช้ขาตั้งเพื่อผู้ร้องจะได้สะดวกในการร้อง การนั่งก็ถูกต้องตามแบบแผน

การฝึกร้องเพลงไทย

การร้องเพลงไทยมีลักษณะและเทคนิคเฉพาะตัว ซึ่งผู้ร้องจะต้องระมัดระวังอยู่บ้าง โดยเฉพาะในเรื่องจังหวะทำนองเพลง คำร้อง ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

1. จังหวะ

1) การฝึกหัดร้องเพลงไทยควรจะเริ่มด้วยเพลงขึ้นเดียว เช่น เพลงร่ำวงมาตรฐาน หลังจากนั้นจึงฝึกหัดร้องเพลงสองชั้นที่เคยได้ยินได้ฟังอยู่เสมอ เช่น เพลงลาวเจริญศรี ลาวดวงเดือน และหัดร้องเพลงไทยสองชั้นที่ยากขึ้น เช่น เพลงลาวคำหอม แหกส่าหรัยสองชั้น เมื่อฝึกหัดจนความเชี่ยวชาญแล้วจึงหัดร้องเพลงสามชั้น เพลงเถา

2) การฝึกในระยยะเริ่มต้น แม้ว่าจะระดับเสียง ทำนองเพลง จะยังไม่ถูกต้องนักก็พอจะอนุโลมไปก่อน แต่จังหวะจะผิดพลาดไม่ได้ การเคาะจังหวะควรเริ่มต้นด้วยการใช้ไม้เคาะที่พื้น ต่อมาจึงฝึกให้ฟังเสียงฉิ่ง เพื่อให้เข้าใจจังหวะฉิ่ง-ฉับ อย่างแม่นยำ เมื่อร้องเข้ากับวงดนตรีจะได้ไม่ผิดพลาด และไม่ตื่นตกใจ แม้ว่าจะมีเครื่องประกอบจังหวะอื่นๆ เช่น ฉิ่ง กรับ โหม่ง การฝึกให้รู้จักกับจังหวะของเครื่อง

หนึ่งเป็นเรื่องยากและสำคัญที่สุด โดยเฉพาะกลองต่างๆ จะตีตามจังหวะ หน้าทับ ซึ่งมีอัตราแต่ละประเภทแตกต่างกันออกไป การหัดฟังเพลงหน้าทับต่างๆ จึงควรเป็นการฝึกขั้นสุดท้าย

2. ทำนองเพลง

1) ผู้ที่ร้องเพลงได้ดี ต้องสามารถร้องทำนองเพลงถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน ดังนั้น ในการฝึกร้องอิสระ ครูผู้ฝึกสอนจึงมักใช้เครื่องดนตรีที่ทำทำนองชนิดใดชนิดหนึ่งมาบรรเลงคลอไปด้วย ต่อเมื่อร้องได้ดีแล้วจึงให้ร้องโดยลำพัง

2) เมื่อร้องจบไปท่อนหนึ่งๆ ไม่ควรให้เพลงมีหางเสียงที่ไม่ไพเราะ แต่ควรให้เสียงเบาและหายไป

3) ออกเสียงและสำเนียงให้ชัดเจน รู้จักใช้ลำคอในการร้องเพลง คืออย่าเกร็งคอหรือบีบเสียง แต่เปล่งเสียงออกจากลำคอผ่านเสียงออกกริมฝีปาก ไม่ควรบีบเสียงขึ้นเพดาน ออกทางจมูก จะทำให้เสียงไม่นุ่มนวลชวนฟัง

4) อารมณ์ของเพลงไทยนั้น อยู่ที่ความไพเราะซึ่งเกิดจากการขับร้องให้มีน้ำหนักเสียงที่หนัก-เบาต่างกัน โดยมีที่สังเกต เช่น

(1) ผู้ร้องเพลงสามารถรักษาระดับเสียงเมื่อขึ้นต้นเพลงไว้ได้อย่างคงที่ ไม่คลาดเคลื่อนจากเดิม เมื่อมีดนตรีสวมรับหรือเมื่อร้องรับและร้องส่งในท่อนใหม่ ก็ยังรักษาระดับเสียงไว้ได้

(2) มีผู้แต่งเนื้อร้องในบทเพลงที่มีความสามารถ คือสามารถหาคำร้องให้ตรงกับจังหวะหนัก-เบา และต้องแต่งให้ถูกต้องตามแบบแผนของเพลงไทยด้วย

(3) รู้จักร้อง คือคำร้องที่เป็นสระเสียงสั้น จะต้องร้องให้เบากว่าคำร้องที่เป็นสระเสียงยาว

(4) รู้จักร้องในข้อความที่ต้องการเน้นอารมณ์ เช่น อารมณ์โกรธควรร้องอย่างมีน้ำหนักกว่าคำอื่นๆ

(5) รู้จักร้องในคำที่มีลักษณะเป็นคำอุทาน หรือคำกระซิบให้เหมาะสม

5) การทอดเสียงจากคำร้อง และการเอื้อนเสียง จะเป็นเสียงที่เปล่งออกมาจากลำคอโดยตรง ควรให้ชัดเจนอ้อมค้อม ในทางการปฏิบัติ เสียงที่เปล่งออกมาจากลำคอโดยตรง ควรให้ชัดเจนไม่อ้อมอ้อม ในทางการปฏิบัติ เสียงที่เปล่งออกมาจากลำคอสามารถบังคับได้ดีกว่าเสียงที่ออกมาจากจมูก จากทรวงอก การเอื้อนควรใช้คำว่า “เออ”

6) การร้องหลบเสียงจากสูงลงมาต่ำ หรือหลบเสียงจากเสียงต่ำขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว จะทำให้ไพเราะ ในกรณีที่เห็นว่าจะทวนเสียงขึ้นไปร้องเสียงสูงไม่ได้ ก็ควรร้องเสียงต่ำตามความสามารถของตน

3. คำร้อง

1) คำร้องที่ปรากฏในบทเพลง จะร้องร้องให้ถูกต้องตามอักขระและชดถ้อยชดคำ โดยเฉพาะตัว ร ตัว ล ตัว ข ตัว ซ และพยายามออกเสียงหรือเอื้อนเสียงให้ชัดในตอนท้าย แต่ทั้งนี้ ยกเว้นอนุโลมตามสำเนียงเพลงภาษาของชาติต่างๆ ไม่ต้องออกเสียงให้ชัดตามคำไทย

2) ออกเสียงตามรูปคำให้ถูกต้องตามฐานต่างๆ ในปาก เช่น ปุ่มเหงือก ปุ่มฟัน จะทำให้คำร้องชัดเจน

3) รู้จักแบ่งวรรคตอน ประโยคเพลง ตามลักษณะการประพันธ์และการถนอมหายใจ ทั้งนี้ เพราะจะช่วยให้การกลืนเก็บลมไว้ร้อง รู้จักระบายลมหายใจในทีละน้อย และไม่มีเสียงรบกวนในขณะสุดท้ายใจ

อัตราซ้ำ เร็ว ของเพลงไทย

เพลงไทยมีจังหวะ ซ้ำ เร็วไม่เท่ากัน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 อัตรา คือ

1. เพลงไทยที่มีจังหวะเร็ว เรียกว่า เพลงอัตราชั้นเดียว
2. เพลงไทยที่มีจังหวะซ้ำปานกลาง คือช้ากว่าประมาณ 1 เท่า นั้น เรียกว่า เพลงอัตราสองชั้น
3. เพลงไทยที่มีจังหวะช้ากว่าเพลงสองชั้น คือช้ากว่าประมาณ 1 เท่าตัว เรียกว่า เพลงอัตราสามชั้น

การสังเกตเพลงที่มีอัตราต่างๆ มีวิธีสังเกต 3 ประการ คือ

1. การฟังจังหวะจากฉิ่ง กล่าวคือ ถ้าเป็นเพลงชั้นเดียว จะมีจังหวะ ฉิ่ง-ฉับ เร็วกว่าเพลงสองชั้น แต่เพลงสองชั้นก็ยังมีจังหวะ ฉิ่ง-ฉับ เร็วกว่าเพลงสามชั้นซึ่งมีจังหวะช้าที่สุด
- ถ้าจะเปรียบเทียบอัตราความเร็วของเพลงทั้ง 3 จังหวะ ภายในระยะเวลาที่เท่ากัน สมมติ เช่น ในเวลา 1 นาที การตีฉิ่งจะมีจำนวนครั้งแตกต่างกันดังแผนภูมิ

จังหวะฉิ่ง (-) จังหวะฉับ (+)	เวลา 1 นาที	เวลา 1 นาที
1. บทเพลงชั้นเดียว	- + - +	- + -
2. บทเพลงสองชั้น	- +	- +
3. บทเพลงสามชั้น	-	+

จากแผนภูมินี้จะเห็นว่า ในเวลา 1 นาที บทเพลงชั้นเดียว จะตีฉิ่งจำนวน 4 ครั้ง ซึ่งย่อมจะมีจังหวะเร็วกว่าบทเพลงสองชั้น ซึ่งตีฉิ่งเพียง 2 ครั้ง และบทเพลงชั้นเดียวจะมีจังหวะช้าที่สุด เพราะตีฉิ่งเพียงครึ่งเดียว

2. สังเกตจากการเอื้อน กล่าวคือถ้าเป็นเพลงชั้นเดียว จะมีทำนองเอื้อนน้อยที่สุด เพลงสองชั้นมีทำนองเอื้อนมากขึ้นและเพลงสามชั้นมีทำนองเอื้อนมากกว่าเพลงสองชั้น

3. สังเกตจากหน้าทับ ซึ่งเป็นเรื่องยากและขอยกตัวอย่างจากหน้าทับปรบไก่ หน้าทับปรบไก่ ถ้าฟังจากเสียงตะโพนใน 1 จังหวะหน้าทับของปรบไก่ 2 ชั้น จะเป็นดังนี้ คือ พริ้ง ปี่ ตับ พริ้ง พริ้ง ตับ พริ้ง

เมื่อตะโพนหน้าทับปรบไ้กับบทเพลงอัตราต่างๆ จะเป็นดังนี้

1. บทเพลงชั้นเดียว ภายในเวลา 1 นาที (สมมติ) จะตีตะโพนครบ 1 จังหวะหน้าทับ
2. บทเพลงสองชั้น ภายในเวลา 1 นาที (สมมติ) จะตีตะโพนได้เพียงครึ่งจังหวะหน้าทับเท่านั้น ต้องขยายเวลา ออกไปอีก 1 นาที จึงจะตีจังหวะตะโพนครบ 1 หน้าทับ
3. บทเพลงสามชั้น จะต้องใช้เวลาถึง 4 นาที จึงจะตีจังหวะตะโพนครบ 1 หน้าทับ

เพลงไทยสากล

เพลงไทยสากล คือ เพลงที่แต่งขึ้นโดยใช้ระบบดนตรีสากลเป็นหลักเป็นหลักการในการแต่งแนวทำนองเพลงและบรรจุคำร้องไทยเป็นเนื้อเพลง เพลงไทยสากลในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุง

1. เพลงลูกทุ่ง คือ เพลงแบบหนึ่งในประเภทไทยวาทล กำเนิดของเพลงลูกทุ่งไม่มีประวัติแน่ชัดว่าเกิดขึ้นมาในสมัยใด หรือใครเป็นผู้แต่งเพลงแรก เพียงแต่ทราบได้ว่าราวปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมาได้มีเพลงแบบหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเพลงไทยสากลในสมัยนั้น ทั้งในแบบการร้อง เนื้อหาของ

เพลง ลักษณะดนตรี ในปัจจุบันเพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมไม่น้อยไปกว่าเพลงลูกกรุง เพลงลูกทุ่งจึงเป็นดนตรีของคนไทยอีกแบบหนึ่งที่มีแบบของตนเอง

2. เพลงลูกกรุง เป็นเพลงร้องอีกแบบหนึ่งในระเภทเพลงไทยสากล และมีความแตกต่างจากเพลงลูกทุ่ง กำเนิดของเพลงลูกกรุง ตลอดจนผู้แต่งเพลงลูกกรุงแรกนั้นไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ แต่สันนิษฐานว่าคงจะเกิดหลักจากที่เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมไม่มากนัก

ความแตกต่างระหว่างเพลงลูกทุ่งกับเพลงลูกกรุงพอจะเปรียบเทียบกันได้ดังนี้

1) **นักร้องเพลงลูกทุ่งมีพื้นเพมาจากท้องทุ่ง** เคยมีอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ และต่อมาได้หันมายึดอาชีพเป็นนักร้องลูกทุ่ง นักร้องเพลงลูกทุ่งส่วนมากเป็นภาคกลาง เช่น ชาวจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี อ่างทอง ชัยนาท สิงห์บุรี อโยธยา จะมีอยู่ที่เป็นชาวนาในภาคอีสาน และแถบจังหวัดชายทะเล แต่นักร้องลูกทุ่งส่วนใหญ่เป็นชาวกรุงเทพฯ ธนบุรี และมีอาชีพเป็นนักแสดง เป็นนักดนตรีมาแต่เดิม

2) **เพลงลูกทุ่งจำนวนไม่น้อยที่นำลักษณะบทเพลงพื้นเมืองมาเป็นส่วนหนึ่งของเพลงลูกทุ่ง** เช่น สอดแทรกทำนองลิเก ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงเรือ แอ่วเคล้าขอ เพลงอีแซว ด้วยเหตุนี้เอง เพลงลูกทุ่งจึงมีลีลาทำนองเพลงแบบแปลกๆ ไม่ซ้ำกัน สำหรับเพลงลูกกรุงแล้ว จะไม่นิยมนำเอาทำนองเพลงเรือ เพลงฉ่อย มาเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของเพลง การแต่งทำนองเพลงลูกกรุงจึงมีลักษณะท่วงทำนองเรียบๆ คล้ายๆ กันเป็นส่วนใหญ่

3) **เพลงลูกทุ่งใช้ถ้อยคำภาษาที่สื่อความหมายตรงไปตรงมา** เช่น รักโกรธ เกลียด ออกหัก ยากจน แต่เพลงลูกกรุงจะใช้ถ้อยคำที่ยืดยาวเพื่อบอกความหมายของสิ่งนั้นๆ

4) **เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งกล่าวถึงทุกเรื่องทุกเหตุการณ์** บางเพลงกล่าวถึงเรื่องเกี่ยววราสี บางเพลงกล่าวถึงเรื่องความรัก นอกจากนี้ยังมีเพลงจำนวนมากที่กล่าวถึงธรรมชาติ ล้อเลียนการเมือง แต่เนื้อหาของเพลงลูกกรุงนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องความรักเป็นสำคัญ

5) **การร้องเพลงลูกทุ่งจะมีแบบของตนเอง** เช่น การลงลูกคอ ร้องโดยไม่อมเสียง แต่เพลงลูกกรุงจะร้องอมเสียงให้เกิดความนุ่มนวล นอกจากนี้ลักษณะการร้องมักจะแสดงท่าทางประกอบและนิยมให้ผู้เต้นประกอบการร้องที่เรียกว่า “หางเครื่อง” วงลูกทุ่งบางวงมีหางเครื่องจำนวนมากผลัดเปลี่ยนกันหลายชุด แต่ละชุดแต่งกายสวยงาม มีการซ้อมทำเต้นประกอบเพลงมาเป็นอย่างดี

การขับร้องเพลงไทยสากล

เพลงไทยสากลนอกจากจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุงแล้ว ในด้านเนื้อหาของเพลงยังอาจแบ่งออกเป็นหลายลักษณะ เช่น เพลงปลุกใจ เพลงในพิธีการต่างๆ เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการเล่นเกม เพลงประกอบการทำงาน ฯลฯ ในระดับชั้นนี้ นักเรียนควรร้องเพลงปลุกใจและเพลงในพิธีการบางเพลงให้ได้เป็นขั้นเริ่มต้น

1. **เพลงปลุกใจ** เป็นเพลงที่มีความมุ่งหมายเพื่อปลุกจิตใจให้ผู้ฟังเกิดความสามัคคี รักชาติ บ้านเมืองเป็นสำคัญเพลงปลุกใจยังแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น

1) **เพลงรักชาติ** เป็นเพลงที่เน้นให้เข้าใจถึงความสามัคคี เพื่อมิให้ผืนแผ่นดินไทยตกเป็นของชาติอื่น เช่น เพลงชาติ เพลงสยามานุสติ เพลงสามัคคีชุมนุม เพลงตื่นเถิดชาวไทย เพลงดุจบิดมารดา เพลงความฝันอันสูงสุด เป็นต้น

2) **เพลงสดุดีองค์พระมหากษัตริย์** เป็นเพลงที่แสดงออกซึ่งความเคารพยกย่องเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์ไว้เหนือสิ่งอื่นใด เช่น เพลงสดุดีมหาราชา เพลงราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น เป็นต้น

3) **เพลงวีรกรรม** เป็นเพลงที่ต้องการปลุกใจให้คนไทยเกิดความกล้าหาญ เสียสละเพื่อชาติได้ตามแบบอย่างวีรบุรุษหลายคนที่ต้องสู้ชีวิตมาแล้ว เช่น เพลงศึกบางระจัน เพลงเลือดสุพรรณ

4) **เพลงแห่งความห่วงใย** เป็นเพลงที่ต้องการให้ผู้ฟังเห็นใจบุคคลที่เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์เขตแดน หรือต่อสู้กับอริราชศัตรู เช่น เพลงตำรวจตระเวนชายแดน เพลงชายชาญทหารไทย เป็นต้น

5) **เพลงประจำหน่วย** เช่น เพลงมาร์ชกองทัพบก มาร์ชกองทัพเรือ มาร์ชกองทัพอากาศ มาร์ชตำรวจ มาร์ชสี่เหล่า เป็นต้น

2. **เพลงพิธีการต่างๆ** เป็นเพลงที่ใช้ในพิธีการต่างๆ ที่สำคัญ เช่น เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหาชัย โดยใช้ในโอกาสดังต่อไปนี้

1) เพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นเพลงสำคัญควรร้องให้ถูกต้อง เพลงสรรเสริญพระบารมีใช้ร้องและบรรเลงดุริยางค์เพื่อแสดงความเคารพองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระราชชนนี ทั้งรับและส่งเสด็จ ออกจากนั้นยังใช้เมื่อเคารพพระบรมฉายาลักษณ์

2) เพลงมหาชัย เป็นเพลงที่มีวงดุริยางค์ในโอกาสรับและส่งเสด็จ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ทั้งในกรณีเสด็จเป็นประธานและเป็นผู้แทนพระองค์ และสมเด็จพระสังฆราช

3) เพลงมหาฤกษ์ นิยมใช้บรรเลงดุริยางค์ในขณะพิธีทำการเปิดงานในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น การตัดริบบิ้น งานพิธีเปิดถาวรวัตถุ พิธีเปิดอาคารต่างๆ เป็นต้น

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

สำหรับวิชาที่เกี่ยวกับศิลปะนั้นการแสดงกตเวทิตูณนอกจากครูอาจารย์ผู้สอนแล้วยังแผ่ออกไปถึงเทพเจ้าที่ถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดวิชานั้นๆ ด้วย ฉะนั้นศิษย์ที่เรียนวิชาศิลปะจำเป็นต้องปฏิบัติกตเวทิตูณที่เรียกว่า “ไหว้ครู”

1. วันสำหรับไหว้ครู การประกอบพิธีไหว้ครูที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณนั้นมีเครื่องสังเวทมีครูผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าทำพิธีอ่านโองการตามแบบแผน และต้องกระทำเฉพาะในวันพฤหัสบดีเท่านั้น เพราะถือว่าพระพฤหัสบดีเป็นครูของทุกวิชา แต่ในปัจจุบันการไหว้ครูตามสถานที่ต่างๆ องค์กรต่างๆ เช่น ธนาคาร วิทยาลัย มหาวิทยาลัย มักจะเลือกทำตามโอกาสที่อำนวย

2. การจัดบริเวณพิธี หลักการจัดบริเวณพิธีไหว้ครูมีดังนี้

1. บริเวณพิธีต้องกว้างขวางพอเหมาะกับการจัดโต๊ะหมู่บูชา เครื่องบูชา เครื่องสังเวทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจัดให้พอเหมาะกับผู้ที่จะเข้าร่วมพิธี

2. การจัดโต๊ะหมู่บูชาต้องมีพระพุทธรูปและเครื่องบูชาตั้งอยู่ทางด้านซ้ายมือ (ถ้าเราหันหน้าเข้าหาบริเวณพิธี)

3. จัดเครื่องดนตรีไทยไว้ด้านขวาถัดจากโต๊ะหมู่บูชา โดยจัดเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นให้เป็นระเบียบและมองดูสวยงาม เครื่องดนตรีไทยที่จะขาดเสียมิได้ก็คือ ตะโพนไทย จำนวน 1 ลูก เพราะในทางดนตรีไทยถือว่าตะโพนไทยคือสัญลักษณ์แทนองค์พระประคนธรรพ

4. จัดหน้าโขน (ศิระละคร) หน้าโขนที่สมควรจัดตั้งคือ พระฤาษี พระประคนธรรพ พระวิฆณุกรรม พระปัญจสิงขร และพระพิราพ ถ้าเพิ่มพระอิศวร พระนาราย พระพรหม พระคเณศ ด้วยได้ก็ยิ่งดี

3. การดำเนินการตามพิธี

1. ครูผู้ทำพิธีนุ่งขาวห่มขาว จูดยูปเทียนบูชา ทำน้ำมนต์
2. คณะศิษย์ผู้ร่วมพิธีจูดยูปเทียนบูชา แล้วอธิษฐานตามความประสงค์
3. ครูเริ่มกล่าวโอองการนำให้ผู้ร่วมพิธีว่าตาม ครูจะกล่าวโอองการต่างๆ เช่น ขอพร เชิญครูร่วมบริเวณพิธี ฯลฯ แล้วจะเรียกเพลงหน้าพาทย์ไปเรื่อยๆ เสร็จแล้วก็ถวายเครื่องสังเวย
4. ครูผู้ทำพิธีประพรมน้ำพุทธมนต์และเจิมให้แก่ศิษย์ผู้ร่วมพิธี เป็นอันเสร็จสิ้น
5. หลังจากเสร็จพิธีแล้ว อาจมีการครอบครู หรือมีการบรรเลงดนตรีของคณะศิษย์ และผู้ร่วมงานทั้งหลาย หรืออาจมีกิจกรรมอื่นก็ได้ตามความประสงค์

4. ประโยชน์ของพิธีไหว้ครู

1. เป็นการรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามให้แก่เยาวชน และผู้พบเห็น
2. เป็นพิธีกรรมที่มีประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
3. เป็นการแสดงความกตัญญูต่องานที่ต่อครูอาจารย์ผู้มีพระคุณ
4. เป็นการพบปะสังสรรค์ระหว่างนักดนตรีด้วยกัน เพื่อร่วมสนทนาปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องดนตรีไทยเพื่อการพัฒนาต่อไป
5. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับลูกศิษย์ให้สนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น เพื่อความเจริญก้าวหน้าในด้านดนตรีต่อไป
6. เป็นการสร้างความสามัคคี โดยเฉพาะในกลุ่มศิลปินด้วยกัน
7. เป็นการสร้างการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมรดกที่งานทางวัฒนธรรม

สรุป

เพลงไทย เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติเช่นเดียวกับนาฏศิลป์และศิลปกรรมอีกหลายอย่าง ในปัจจุบันเรื่องของเพลงไทยเป็นสิ่งที่น่าห่วงใย ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความนิยมน้อย เห็นว่าการร้องเพลงไทย การฟังเพลงไทยเป็นเรื่องไม่ทันสมัย และกลับให้ความสนใจกับเพลงประเภทอื่นมากกว่า ถ้าคนไทยส่วนใหญ่ไม่สนใจ ไม่ยอมรับและสนับสนุนเพลงไทยแล้ว ในไม่ช้าเพลงไทยจะต้องสูญสลายไปจากสังคมไทย ซึ่งหมายความว่าชาติเรากำลังสูญเสียเอกลักษณ์ไปอย่างหนึ่งด้วย

การร้องเพลงไทยมีลักษณะและเทคนิคเฉพาะตัว ซึ่งผู้ร้องจะต้องระมัดระวังอยู่บ้าง โดยเฉพาะในเรื่องจังหวะทำนองเพลง คำร้อง การแต่งกาย ท่าทางในการร้องเพลง การใช้ไมโครโฟน

ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง

เรื่องที่ 4.3 การร้องประสานเสียง

เมื่อเด็กมีประสบการณ์การร้องเสียงเดียวทั้งแบบร้องเดี่ยวและร้องหมู่มากพอแล้ว เด็กควรจะได้รับการประสบการณ์การร้องประสานเสียง ทั้งนี้ควรหลังจากที่เด็กมีประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบ ดนตรี คือ การรับรู้เกี่ยวกับเรื่องเสียงประสานและการร้องโดยมีเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการร้องมาแล้ว สิ่งหนึ่งที่เป็นของสังเกตว่าเด็กสามารถร้องประสานเสียงได้ คือ ความสามารถของเด็กที่ร้องเพลงได้ถูกระดับเสียงไม่เพี้ยน และร้องโดยคุณภาพ ซึ่งโดยปกติมักจะอยู่ในระดับประถมปีที่ 4 หรือตอนปลายๆ ของประถมปีที่ 2 การเริ่มร้องประสานเสียงควรเริ่มในระดับดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตามถ้าการเรียนการสอนดนตรีได้รับการเน้นมาตั้งแต่ระดับปฐมวัยอย่างมีหลักเกณฑ์ อาจเป็นไปได้ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเริ่มร้องเพลงประสานเสียงง่ายๆ ได้ในระดับประถมปีที่ 2

ความหมายและพัฒนาการด้านดนตรีของการร้องประสานเสียง

ความหมายพื้นฐานและพัฒนาการด้านดนตรีของการร้องประสานเสียง คือ ความมุ่งหมายและพัฒนาการด้านดนตรีของการร้องเสียงเดียวดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง นอกจากนี้การร้องประสานเสียงควรจะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในเรื่องอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1. การได้ยินเสียงร้องแนวที่จรร้อง และเสียงร้องของแนวอื่นๆ
2. การได้ยินถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงแนวต่างๆ
3. การได้ยินความสมดุลของเสียงแนวต่างๆ
4. การได้ยินและรู้สึกถึงความกลมกลืนของเสียงแนวต่างๆ
5. การร้องแนวของตนเองได้ในขณะที่ผู้อื่นร้องแนวอื่น

หลักการทั่วไปในการสอนร้องประสานเสียง

เนื่องจากเพลงประสานเสียงมีหลายรูปแบบซึ่งจะกล่าวต่อไป การสอนร้องเพลงประสานเสียงจะมีวิธีการต่างๆ กันออกไป ตามความเหมาะสมของบทเพลง รวมทั้งตามความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย หลักการสอนร้องประสานเสียงที่จะกล่าวต่อไปนี้จึงเป็นหลักการทั่ว ๆ ไป

1. สอนนักเรียนร้องทำนองเพลงที่จะร้องประสานเสียงให้ได้ก่อน
2. ให้นักเรียนร้องทำนองเพลง ในขณะที่ครูร้องเสียงประสาน โดยพยายามให้นักเรียนร้องและฟังเสียงที่ครูร้องไปด้วยสัก 2-3 เทียบ
3. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม ให้กลุ่มหนึ่งร้องพร้อมกับครู
4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร้องประสานเสียงเอง โดยครูเป็นผู้ให้สัญญาณหรืออำนวยเพลง
5. ในกรณีที่นักเรียนอ่านโน้ตเพลงได้แล้ว แต่ละกลุ่มที่ร้องประสานเสียงอาจหัดร้องเป็นกลุ่มๆ ไปในบางครั้งและร้องรวมกันในระยะต่อมาบ้างก็ได้

นอกจากนี้ผู้สอนอาจเล่นคีย์บอร์ดหรือเปียโนแนวต่างๆ ของเสียงประสาน และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจับเสียงของกลุ่มตนและรองให้ได้ ซึ่งเป็นการฝึกฟังเสียงประสานนอกเหนือไปจากเสียงแนวที่จรร้องด้วย ถ้าการประสานเสียงมีเพียง 2 -3 แนวและเป็นเพลงสั้นๆ ผู้สอนอาจให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มร่วมร้องเพลงประสานเสียงของแต่ละแนวบ้างเป็นบางครั้ง เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการ

การฝึกอบรมรับรู้และได้ยินเสียงแนวอื่นว่าเป็นอย่างไร ซึ่งช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเข้าใจในการร้องประสานเสียงดีขึ้น

ประเภทของเพลงประสานเสียง

เพลงประสานเสียงมีหลายประเภทตั้งแต่เพลงง่าย ๆ ไปจนถึงเพลงประสานเสียงระดับยาก การเลือกเพลงประสานเสียงมาใช้ในการสอน จึงควรเลือกให้เหมาะกับระดับของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละระดับการศึกษา

ประเภทของเพลงประสานเสียงที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรมีประสบการณ์ในการร้องได้แก่

1. **เพลงแชนท (Chant)** แชนทคือรูปแบบของทำนองที่ประกอบด้วยระดับเสียงเพียง 2 – 3 เสียง ปกติจะเป็นระดับเสียงต่ำกว่าแนวทำนอง ใช้ร้องประกอบไปกับแนวทำนองอย่างซ้ำไปซ้ำมาในรูปของออสตินาโต (Ostinato) แชนทจัดได้ว่าเป็นการประสานเสียงที่ง่าย ๆ

2. **เพลงเสียงสะท้อน (Echo songs)** เพลงบางเพลงมีแนวทำนองตอนท้ายของวรรคที่สามารถใส่แนวร้องได้อีก 1 แนว กล่าวคือ ตอนท้ายของวรรคมักเป็นโน้ตอัตร่าจังหวะยาว ผู้ร้องแนวทำนองจะร้องตัวโน้ตนั้นยาวจนครบจังหวะ ในขณะที่แนวประสานจะร้องแนวทำนองซ้ำในช่วงท้ายวรรคที่เป็นโน้ตจังหวะยาว

3. **เพลงราวด์ (Round)** ราวด์หรือเพลงวน คือดนตรีประเภทโพลีโฟนิค (Polyphonic) ที่ง่ายที่สุด การร้องเพลงราวด์คือการร้องเพลงเพลงหนึ่ง โดยแบ่งผู้ร้องออกเป็น 2 กลุ่มขึ้นไป แต่ละกลุ่มจะร้องเพลงเดียวกัน แต่ขึ้นต้นร้องไม่พร้อมกัน โดยมีการร้องตามกันไปเรื่อยๆ ก็ครั้งก็ได้ การเริ่มต้นร้องของแต่ละกลุ่มแรกร้องไปแล้ว จะตามกันตามลักษณะวรรคของบทเพลงนั้นๆ

4. **เพลงแคนอน (Cnon)** แคนอนคือดนตรีประเภทโพลีโฟนิค มีลักษณะต่างๆ ไปคล้ายเพลงราวด์ บางครั้งเพลงราวด์ใช้เป็นชื่อสามัญเรียกเพลงที่ร้องเล่นๆ ส่วนแคนอนมักใช้เป็นลักษณะเกี่ยวข้งอกับดนตรีที่เป็นแบบแผน แคนอนมีหลายลักษณะ บางลักษณะมีโครงสร้างสลับซับซ้อนกว่าเพลงราวด์ บางครั้ง Canon จะสะกดด้วยตัว K คือ Kanon ซึ่งเป็นภาษาเยอรมัน

5. **เพลงเดสแคนท์ (Descant)** ลักษณะของเดสแคนท์ คือ แนวทำนองที่อยู่เหนือทำนองเพลงหนึ่ง ปกติมักจะให้ผู้ร้องประมาณ 4 – 5 คน ในขณะที่ผู้ร้องที่เหลือร้องเพลงหนึ่ง

6. **เพลงประสานเสียงโดยการฟัง (Improvised Harmonization)** ได้แก่ เพลงที่ผู้ร้องประสานกับแนวทำนองปรานเสียงโดยการฟังแนวทำนอง ซึ่งปกติมักจะประสานเสียงเป็นคู่ 3 สูงหรือต่ำกว่าแนวทำนอง บางครั้งอาจเป็นคู่ 6 จากแนวทำนอง

7. **เพลงประสานเสียง 2 – 4 แนว (Pat-singing)** ได้แก่ เพลงที่มีการประสานเสียงตามแนวทำนองตลอดทั้งเพลง อาจมีแนวประสาน 2 – 4 แนวหรือมากกว่านี้ก็ได้

ข้อสังเกตบางประการในการสอนร้องประสานเสียง

1. แบ่งกลุ่มเสียงแต่ละกลุ่มให้เสียงออกมาแล้วมีความพอเหมาะ ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนผู้ร้องเท่ากันในแต่ละกลุ่มเสียง

2. ให้แต่ละกลุ่มเสียงอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม

3. ในแต่ละกลุ่มควรมีผู้ร้องที่ดีและผู้ร้องไม่ค่อยดีได้ปะปนกันไป

4. ปกติในระดับประถมศึกษา การร้องประสานเสียงมักจะแบ่งเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มควรแบ่งอย่างถาวรไม่ควรแบ่งใหม่บ่อยๆ

5. การแบ่งเสียงเป็นสองกลุ่ม ควรเรียกว่า แนว 1 และแนว 2 ไม่ควรใช้คำว่า เสียง โซปราโน และเสียงอัลโตและควรมีทั้งเด็กชายและผู้หญิงในแต่ละเสียง เพราะเด็กในระดับประถมยังมีช่วงเสียงที่ใกล้เคียงกัน

6. ในระดับมัธยมศึกษา การแบ่งเสียง ควรแยกตามระดับเสียง และเพศ เพราะเสียงพัฒนาและเปลี่ยนไป ซึ่งอาจวัดได้ 3 กลุ่ม หรือ 4 กลุ่มแล้วแต่ระดับชั้น

7. ไม่ควรใช้เปียโนในการสอนร้องประสานเสียงโดยไม่จำเป็น ควรให้เด็กร้องเพลงได้เอง หรือเรียนจากเสียงร้องของครู ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการร้องเพลงมากขึ้น ไม่จำเป็นต้องพึ่งเปียโนซึ่งทำให้เด็กขาดความมั่นใจในการร้องเพลง

สรุป

ประเภทของเพลงประสานเสียงได้แก่

1. เพลงแคนท์ (Chant)
2. เพลงเสียงสะท้อน (Echo songs)
3. เพลงราวด์ (Round)
4. เพลงแคนนอน (Canon)
5. เพลงเดสแคนท์ (Descant)
6. เพลงประสานเสียงโดยการฟัง (Improvised Harmonization)
7. เพลงประสานเสียง 2 – 4 แนว (Pat-singing)

ตอนที่ 5 การฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์บทเพลง

แนวคิด

เพลงที่ได้ยินได้ฟังมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นผลงานทางศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพลงมีทั้งที่ฟังแล้วเกิดความไพเราะ และฟังแล้วขัดกับโสตประสาท ทั้งนี้ก็มีปัจจัยหลายประการ เช่น ความสามารถของผู้ประพันธ์เพลงคุณภาพของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ความสามารถของผู้บรรเลง ความสามารถของนักร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดนตรี หรือเพลงประเภทต่างๆ ของผู้ฟัง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. สามารถอธิบายจุดประสงค์ของการฟังเพลงได้
2. สามารถอธิบายหลักในการฟังเพลงได้
3. สามารถอธิบายหลักการฟังเพลงเพื่อพิจารณาความไพเราะได้

เพลงที่ได้ยินได้ฟังมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นผลงานทางศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพลงมีทั้งที่ฟังแล้วเกิดความไพเราะ และฟังแล้วขัดกับโสตประสาท ทั้งนี้ก็มีปัจจัยหลายประการ เช่น ความสามารถของผู้ประพันธ์เพลงคุณภาพของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ความสามารถของผู้บรรเลง ความสามารถของนักร้อง การเรียบเรียงเสียงประสานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดนตรี หรือเพลงประเภทต่างๆ ของผู้ฟัง เป็นต้น

ความแตกต่างประเภทของการฟังเพลงกับการได้ยินเสียงเพลง

เสียงเพลงที่ผ่านเข้ามาในโสตประสาทของเรานั้น สามารถผ่านเข้ามาได้ 2 กรณี คือ

1. เสียงเพลงที่ผ่านโสตประสาทโดยที่เราตั้งใจรับฟัง มีใจจดจ่ออยู่กับเพลงนั้นๆ สนใจในองค์ประกอบต่างๆ ของบทเพลง (เสียงดนตรี คำร้อง ทำนอง จังหวะ เสียงประสาน) เสียงเพลงที่ผ่านเข้ามาในโสตประสาทในกรณีนี้เรียกโดยทั่วไปว่า “การฟังเพลง”
2. เสียงเพลงที่ผ่านโสตประสาทโดยที่เราไม่ได้ตั้งใจรับฟัง ไม่รับรู้ในองค์ประกอบต่างๆ ของเพลง เสียงเพลงที่ผ่านเข้ามาในโสตประสาทในกรณีนี้ เรียกโดยทั่วไปว่า “การได้ยินเสียงเพลง”

จุดประสงค์ของการฟังเพลง

การฟังเพลงที่ผ่านเข้ามาในโสตประสาทของเรานั้น สามารถผ่านเข้ามาได้ 2 กรณี

1. การฟังเพลงเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการฟังเพลงที่คนส่วนใหญ่นิยมกันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ หรือบางครั้งเป็นการฟังเพลงเพื่อความ ต้องการให้มีเสียงเพลงเป็นเพื่อน การฟังเพลงเพื่อความเพลิดเพลินนี้ผู้ฟังไม่ได้สนใจกับองค์ประกอบต่างๆ ของเพลงมากนัก ความสนใจเสียงเพลงมีเป็นช่วงๆ ตัวอย่างของการฟังเพลงเพื่อความเพลิดเพลิน ได้แก่ การฟังเพลงในขณะที่รับประทานอาหาร การฟังเพลงในขณะที่ทำงาน เป็นต้น
2. การฟังเพลงเพื่อความหมาย เป็นการฟังเพลงที่ผู้พยายามค้นหาความหมายในบทเพลง หรือแปลความหมายออกมาจากบทเพลงที่ฟัง บทเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ขึ้นมานั้น ถ้าพิจารณาในเรื่องของความหมายอาจแยกได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ประเด็นแรก เพลงมีความหมายในตัวเอง กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เพลงได้สอดใส่อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ลงไปในบทเพลง โดยใช้องค์ประกอบต่างๆ ของบทเพลง เช่น เสียงดนตรี ทำนอง คำร้อง จังหวะ เสียงประสาน เป็นต้นมาในการสื่อความหมาย

2.2 ประเด็นที่สอง ผู้ฟังเพลงค้นหาความหมายหรือแปลความหมายของบทเพลง จากประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเอง การฟังเพลงเพื่อหาความหมายนี้ ผู้ฟังจะมีอารมณ์ร่วมรับรู้ไปกับบทเพลงนั้นๆ ในบางครั้งองค์ประกอบต่างๆ ของบทเพลง เช่น เสียงดนตรี คำร้อง ทำนอง จังหวะ สามารถดึงดูดอารมณ์ของผู้ฟังให้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมให้เห็นได้ เช่น หัวเราะ ร้องไห้ เป็นต้น

หลักการในการฟังเพลง

ดังที่ได้ทราบกันมาแล้วว่า การฟังเพลงของแต่ละบุคคลนั้นจะมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการฟังเพลง ได้มีผู้รู้ทางด้านดนตรีได้เสนอหลักการในการฟังเพลงไว้ดังนี้

1. ผู้ฟังต้องมีความพร้อมที่จะฟัง มีสมาธิในการฟัง ฟังด้วยความตั้งใจ
2. ศึกษาถึงขั้นพื้นฐานของเพลงว่าเป็นเพลงประเภทใด เช่น เพลงไทย เพลงไทยสากล เป็นต้น
3. ศึกษาเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด แต่ละประเภทว่ามีเสียงอย่างไร และควรจดจำเสียงของเครื่องให้ได้
4. ควรจัดลำดับขั้นตอนในการฟังองค์ประกอบต่างๆ ของเพลง โดยอาจเริ่มจากการฟังเสียง จังหวะ ทำนอง คำร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน
5. มีอารมณ์ร่วมในการฟังเพลง เมื่อฟังเพลงแล้วควรวิเคราะห์ให้ได้ว่าเพลงที่ฟังนั้นให้อารมณ์อย่างไร เช่น รัก โกรธ โศกเศร้า เป็นต้น
6. ในกรณีที่ไปฟังเพลงที่แสดงในโรงละครหรือบนเวทีการแสดง ควรรักษามารยาทอย่างเคร่งครัด ไม่ควรแสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม

ความไพเราะของการฟังเพลง

มีคนจำนวนไม่น้อยที่ฟังเพลงเพลงเดียวกันแล้ว คนหนึ่งบอกว่าเพลงที่ฟังไม่มีความไพเราะ ส่วนอีกคนหนึ่งบอกว่าเพลงที่ฟังมีความไพเราะมาก ฟังแล้วสบายใจ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งระบุว่าเพลงที่ฟังมีความไพเราะหรือไม่นั้นโดยส่วนรวมแล้วมักจะกำหนดความไพเราะของเพลงจากความชอบ ความพึงพอใจ ความเคยชิน เป็นประเด็นสำคัญ สำหรับในหลักการของการฟังเพลงจะพิจารณาความไพเราะของเพลงจากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. **ความสามารถของผู้ประพันธ์เพลง** ผู้ประพันธ์เพลงหรือนักแต่งแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกันผู้ประพันธ์เพลงบางคนจะมีความพิถีพิถันกับทำนอง คำร้อง จังหวะ และส่วนประกอบต่างๆ ของบทเพลงมาก เพื่อผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจเป็นสำคัญ
2. **คุณภาพของเครื่องดนตรี** กล่าวคือถ้าใช้เครื่องดนตรีที่มีคุณภาพดีเสียงเพลงที่บรรเลงออกมาก็จะมีความไพเราะน่าฟัง
3. **ความสามารถของผู้บรรเลง** ผู้บรรเลงหรือนักดนตรีที่มีความชำนาญในการบรรเลงดนตรีและมีเทคนิคในการบรรเลง ก็สามารถปรุงแต่งบทเพลงที่บรรเลงให้มีความไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้นได้

4. ความสามารถของนักร้อง ในกรณีที่เพลงนั้นเป็นเพลงขับร้อง ถ้านักร้องมีความสามารถในการขับร้องสูง เสียงไพเราะน่าฟัง มีความแม่นยำในการขับร้องทั้งเนื้อร้อง ทำนอง และจังหวะ มีเสียงร้องกลมกลืนกับเสียงดนตรีมีความสามารถในการใส่อารมณ์ลงไปเสียงเพลงขณะขับร้อง จะทำให้เสียงเพลงที่ออกมามีความไพเราะน่าฟัง

5. การเรียบเรียงเสียงประสาน คือการนำเสียงของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ และหรือเสียงของนักร้องมาจัดให้เหมาะสม โยให้มีความกลมกลืนกัน ทั้งเสียงของเครื่องดนตรีและเสียงของนักร้อง เพลงที่มีการเรียบเรียงเสียงประสานที่ถูกต้องตามหลักการของการประสานเสียง

เมื่อบรรเลงและขับร้องโดนักร้องร้องที่มีความสามารถสูง เสียงเพลงที่ออกมาจะมีความไพเราะน่าฟัง

6. ความรู้เข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีของผู้ฟังเพลง ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีของผู้ฟังเพลง ก็เป็นส่วนหนึ่งของผู้ฟังเพลงวิเคราะห์ได้ว่า เพลงที่ฟังมีความไพเราะมากน้อยเพียงใด โดยใช้ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีเป็นหลักในการพิจารณา

7. ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีของผู้ฟัง เพลงต่างๆที่ฟังกันอยู่ในปัจจุบันนี้มีหลายประเภทด้วยกันทั้งรูปแบบ แนวทำนอง คำร้อง จังหวะ และเสียงประสานของเพลง แต่ละประเภทและที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบแนวทำนอง คำร้อง จังหวะ และเสียงประสานของเพลงแต่ละประเภทและยอมรับก็จะทำให้การฟังเพลงมีคุณค่า สามารถพิจารณาได้ว่า เพลงที่ฟังนั้นมีความไพเราะมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังเพลง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังเพลง อาจแบ่งออกได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. ได้รับความเพลิดเพลินเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด
2. ทำให้จิตใจร่าเริง และมีสุขภาพจิตดี
3. เป็นเพื่อนแก้เหงาในเวลาว่าง หรือในเวลาที่อยู่คนเดียว
4. ในกรณีของการฟังเพลงไทย เป็นการช่วยรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติไม่ให้สูญหาย

ประเภทของเพลง

เพลงที่ฟังกันอยู่ในปัจจุบันนี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ เพลงไทย และเพลงไทยสากล

1. เพลงไทย เป็นเพลงที่บรรเลงโดยใช้เครื่องดนตรีไทย แนวทำนอง คำร้อง จังหวะ เสียงประสาน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 เพลงบรรเลง หมายถึง เพลงที่ใช้เครื่องดนตรีบรรเลงล้วนๆ มีแต่ทำนองไม่มีการขับร้องประกอบ เช่น เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง เพลงทางเครื่อง เพลงออกพรรษา เพลงเดี่ยว เป็นต้น

1.2 เพลงขับร้อง หมายถึง เพลงที่นิยมนำมาขับร้องประกอบดนตรีตามแบบขอเพลงไทย คือร้องแล้วมีดนตรีรับ หรือร้องคลอไปกับดนตรี เช่น เพลงเถา เพลงดับ เพลงใหญ่ เพลงเกร็ด เป็นต้น

2. เพลงไทยสากล เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นตามหลักวิชาดนตรีสากล บันทึกทำนองด้วยโน้ตสากล คำร้องเป็นภาษาไทย การบรรเลงใช้เครื่องดนตรีสากลเป็นหลัก การแบ่งประเภทของเพลงไทยสากลนั้นยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก สำหรับในที่นี้จะขอแบ่งแนวความคิดของผู้ที่อยู่ในวงการเพลงไทยสากล ดังนี้ คือ เพลงปลุกใจ เพลงลูกกรุง เพลงลูกทุ่ง เพลงร่ำวง

จังหวะและทำนองเพลงที่บ่งบอกอารมณ์

การฟังเพลงแต่ละเพลงนั้น ถ้าฟังอย่างตั้งใจติดตามคำร้อง ทำนอง และจังหวะ ก็จะทำให้ผู้ฟังได้ทราบถึงอารมณ์ที่แฝงอยู่ในบทเพลง ซึ่งบางครั้งเพลงที่เราฟังนั้นสามารถดึงดูดอารมณ์ของเราให้สอดคล้องตามเสียงเพลง มีอารมณ์ร่วมไปกับเพลงๆ นั้นได้ จังหวะและทำนองของเพลง สามารถแสดงถึงอารมณ์ต่างๆ ดังนี้

1. **เพลงที่มีจังหวะช้า** ทำนองเยือกเย็น โหยหวน เป็นเพลงที่แสดงออกถึงอารมณ์ โศกเศร้า เสียใจ
2. **เพลงที่มีจังหวะช้าพอประมาณ** (ช้าไม่มาก) มีแนวทำนองอ่อนหวาน เป็นเพลงที่แสดงออกถึงอารมณ์รัก มีความสุข
3. **เพลงที่มีจังหวะปานกลางไม่ช้าไม่เร็ว** ทำนองหนักแน่น แสดงถึงความมองอาจสง่าผ่าเผย เป็นเพลงที่แสดงออกถึงอารมณ์ที่หนักแน่นมั่นคง
4. **เพลงที่มีจังหวะรวดเร็ว** ทำนองรูกเร้า เป็นเพลงที่แสดงออกถึงอารมณ์ที่ร่าเริง สนุกสนาน

หลักการฟังเพลง

การฟังเพลงของแต่ละบุคคลนั้นจะมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการฟังเพลงได้มีผู้รู้ทางด้านดนตรีได้เสนอหลักการในการฟังเพลงไว้ดังนี้

1. ผู้ฟังต้องมีความพร้อมที่จะฟัง มีสมาธิในการฟัง ฟังด้วยความตั้งใจ
2. ศึกษาถึงขั้นพื้นฐานของเพลงว่าเป็นเพลงประเภทใด เช่น เพลงไทย เพลงสากล เป็นต้น
3. ศึกษาเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด แต่ละประเภทว่ามีเสียงอย่างไร และควรจดจำเสียงของเครื่องดนตรีให้ได้
4. ควรจัดลำดับขั้นตอนในการฟังองค์ประกอบต่างๆ ของเพลง โดยอาจเริ่มจากการฟังเสียง จังหวะ ทำนอง คำร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน
5. มีอารมณ์ร่วมในการฟังเพลง เมื่อฟังเพลงแล้วควรวิเคราะห์ให้ได้ว่าเพลงที่ฟังนั้นให้อารมณ์อย่างไร เช่น รัก โกรธ โศกเศร้า เป็นต้น
6. ในกรณีไปฟังเพลงที่แสดงในโรงละครหรือบนเวทีการแสดง ควรรักษามารยาทอย่างเคร่งครัด ไม่ควรแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม

ความไพเราะของการฟังเพลง

มีคนจำนวนไม่น้อยที่ฟังเพลงเดียวกันแล้ว คนหนึ่งบอกว่าเพลงที่ฟังไม่มีความไพเราะ ส่วนอีกคนหนึ่งบอกว่าเพลงที่ฟังมีความไพเราะมาก ฟังแล้วสบายใจ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งระบุว่า เพลงที่ฟังมีความไพเราะหรือไม่นั้นโดยส่วนรวมแล้วมักจะกำหนดความไพเราะของเพลงจากความชอบ ความ

พอใจ ความเคยชินเป็นประเด็นสำคัญ สำหรับในหลักการของการฟังเพลงจะพิจารณาความไพเราะของเพลงจากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ความสามารถของผู้ประพันธ์เพลง ผู้ประพันธ์เพลงหรือนักแต่งแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกัน ผู้ประพันธ์เพลงบางคนจะมีความพิถีพิถันกับทำนอง คำร้อง จังหวะ และส่วนประกอบต่างๆ ของบทเพลงมาก แต่ก็มีผู้ประพันธ์เพลงไม่น้อยที่ไม่สนใจกับคุณภาพของเพลงมากนัก ด้วยการประพันธ์เพลงให้ออกมามากๆ เพื่อประโยชน์เชิงธุรกิจ

2. คุณภาพของเครื่องดนตรี กล่าวคือ ถ้าใช้เครื่องดนตรีที่มีคุณภาพดี เสียงเพลงที่บรรเลงออกมาก็จะมีความไพเราะน่าฟัง

3. ความสามารถของผู้บรรเลง ผู้บรรเลงหรือนักดนตรีที่มีความชำนาญในการบรรเลง และมีเทคนิควิธีการในการบรรเลงดี ก็สามารถปรุงแต่งบทเพลงที่บรรเลงให้มีความไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้นได้

4. ความสามารถของนักร้อง ในกรณีที่เพลงนั้นเป็นเพลงที่ขับร้อง ถ้านักร้องมีความสามารถในการขับร้องสูง เสียงไพเราะน่าฟัง ที่ความแม่นยำในการขับร้องทั้งเนื้อร้อง ทำนอง และจังหวะ มีเสียงร้องกลมกลืนกับเสียงดนตรี มีความสามารถในการใส่อารมณ์ลงไปเสียงเพลงขณะที่ขับร้อง จะทำให้เสียงเพลงที่ออกมามีความไพเราะน่าฟัง

5. การเรียบเรียงเสียงประสาน คือ การนำเสียงของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ หรือเสียงของนักร้องมาจัดให้เหมาะสม โดยให้ความกลมกลืนกันทั้งเสียงของเครื่องดนตรีและเสียงของนักร้อง เพลงที่มีการเรียบเรียงเสียงประสานที่ถูกต้องตามหลักการของการประสานเสียง เมื่อบรรเลงและขับร้องโดยนักดนตรีและนักร้องที่มีความสามารถสูง เสียงเพลงที่ออกมาจะมีความไพเราะน่าฟัง

6. ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีของผู้ฟังเพลงในเรื่องของความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีของผู้ฟังเพลง ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้ฟังวิเคราะห์ได้ว่า เพลงที่ฟังมีความไพเราะมากน้อยเพียงใด โดยใช้ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีเป็นหลักในการพิจารณา

7. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของเพลงของผู้ฟัง เพลงต่างๆ ที่ฟังกันอยู่ในปัจจุบันนี้มีหลายประเภทด้วยกันทั้งรูปแบบ แนวทำนอง คำร้อง จังหวะ และเสียงประสานของเพลงแต่ละประเภทก็จะแตกต่างกันออกไป ถ้าผู้ฟังเพลงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบแนวทำนอง คำร้อง จังหวะ และเสียงประสานของเพลงแต่ละประเภทและยอมรับก็จะทำให้การฟังเพลงมีคุณค่า สามารถพิจารณาได้ว่าเพลงที่ฟังนั้นไพเราะมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่ได้จากการฟังเพลง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังเพลง อาจแบ่งออกได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. ได้รับความเพลิดเพลินเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด
2. ทำให้จิตใจร่าเริง และมีสุขภาพจิตดี
3. เป็นเพื่อนแก้เหงาในเวลาว่าง หรือในเวลาที่อยู่คนเดียว
4. ในกรณีการฟังเพลงไทย เป็นการช่วยรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติไม่ให้สูญหาย

สรุป

เพลงที่ได้ยินได้ฟังมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นผลงานทางศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพลงมีทั้งที่ฟังแล้วเกิดความไพเราะ และฟังแล้วขัดกับโสตประสาท ทั้งนี้ก็มีปัจจัยหลายประการ เช่น ความสามารถของผู้ประพันธ์เพลงคุณภาพของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ความสามารถของผู้บรรเลง ความสามารถของนักร้อง การเรียบเรียงเสียงประสานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดนตรี หรือเพลงประเภทต่างๆ ของผู้ฟัง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 5 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 5

ใบงานที่ 1

ชื่อหลักสูตร ศึกษาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับดนตรีศึกษา

คำสั่ง จงตอบคำถามให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายความหมายและธรรมชาติของดนตรี

[illegible]

2. จงอธิบายคุณค่าของคนตรี

[illegible]

ใบงานที่ 2

ชื่อหลักสูตร ศึกษาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

ตอนที่ 2 หลักการเรียนรู้ดนตรี

คำสั่ง จงตอบคำถามให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายอธิบายวัตถุประสงค์ในการเรียนดนตรี

[illegible]

- ## 2. จงอธิบายหลักการวัดและประเมินผลดนตรี

[illegible]

ใบงานที่ 3

ชื่อหลักสูตร ศึกษาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

ตอนที่ 3 คนตรีและเครื่องดนตรี

คำสั่ง จงตอบคำถามให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายประเภทของเครื่องดนตรีสากล

[illegible]

2. จงอธิบายประเภทของเครื่องดนตรีไทย

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

ใบงานที่ 4

ชื่อหลักสูตร สารการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

ตอนที่ 4 เพลงและการขับร้อง

คำสั่ง จงตอบคำถามให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงสากล

2. จงอธิบายความหมายของเพลงและการขับร้องเพลงไทย

3. อธิบายประเภทของเพลงประสานเสียง

ใบงานที่ 5

ชื่อหลักสูตร สารการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรีศึกษา

ตอนที่ 5 การฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์บทเพลง

คำสั่ง จงตอบคำถามให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายจุดประสงค์ของการฟังเพลง

2. จงอธิบายหลักในการฟังเพลง

3. จงอธิบายหลักการฟังเพลงเพื่อพิจารณาความไพเราะ
